

Hizmet Sözleşmesinin Hukuki Niteliği; Hizmet Sözleşmesinin Vekalet Sözleşmesi ve Eser Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Legal Nature of Employment Contract; Comparison of Employment Contract with Contract of Mandate and Work Agreement

Atanur KARAAHMETOĞLU

ÖZ

Hizmet sözleşmesi niteliği itibarıyla bir iş görme sözleşmesidir. İşçi, hizmet sözleşmesi kapsamında bir işi görme borcu altına girmektedir. Ancak Türk Borçlar Kanunu'nda eser sözleşmesi, vekalet sözleşmesi gibi başkaca iş görme sözleşmeleri de bulunmaktadır. Hizmet sözleşmesinin, eser sözleşmesi ve vekalet sözleşmesi ile bazı benzer noktaları bulunmakla birlikte, farklı noktaları da bulunmaktadır. Örneğin hizmet sözleşmesinde işçi ile işveren arasında güçlü bir bağımlılık ilişkisi bulunmaktadır. Oysa ki, eser sözleşmesinde ve vekalet sözleşmesinde bu denli bir bağımlılık ilişkisi bulunmamaktadır. Yine hizmet sözleşmesi ile eser sözleşmesi ve vekalet sözleşmesi mukayese edildiğinde hizmet sözleşmesinde işçinin sonuç sorumluluğu bulunmamaktadır. İşçinin iş yaptığı sırada gerekli dikkat ve özeni göstermesi yeterlidir. Lakin eser sözleşmesinde durum böyle değildir. Eser sözleşmesinde yüklenicinin sonuç sorumluluğu söz konusu olup, kendisinden istenen şekilde eseri meydana getirme ve bu eseri teslim etme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu çalışmada hizmet sözleşmesinin hukuki niteliği incelenerek bu perspektifte hizmet sözleşmesi ile eser sözleşmesi ve vekalet sözleşmesi mukayese edilmiştir. Böylece hizmet sözleşmesinin hukuki niteliğinin ve bahse konu iş görme sözleşmelerinden ne gibi farkları bünyesinde ihtiva ettiğinin daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hizmet sözleşmesi, Eser sözleşmesi, Vekalet sözleşmesi, Bağımlılık ilişkisi, Sonuç sorumluluğu.

* Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İş Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, atanurkartal@hotmail.com, ORCID 0000-0001-8306-3178.

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Atanur KARAAHMETOĞLU

E-posta/E-mail: atanurkartal@hotmail.com

Geliş Tarihi/Received: 21.04.2025

Kabul Tarihi/Accepted: 16.07.2025

How to cite this article/Atf için: Atanur Karaahmetoğlu, 'Hizmet Sözleşmesinin Hukuki Niteliği; Hizmet Sözleşmesinin Vekalet Sözleşmesi ve Eser Sözleşmesi ile Karşılaştırılması' (2025) 31 (1) Prof. Dr. Havva Güzin Üçışık Armağan Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 1158-1192. DOI: 10.33433/maruhad.1681094.

ABSTRACT

The service contract is a contract of employment in nature. The worker is obliged to perform a job within the scope of the service contract. However, there are also other types of work contracts in the Turkish Code of Obligations, such as work contracts and agency contracts. Although the service contract has some similarities with the work contract and agency contract, it also has different points. For example, in a service contract, there is a strong dependency relationship between the employee and the employer. However, there is no such dependency relationship in a work contract or a contract of agency. Again, when comparing the service contract with the work contract and the agency contract, the worker does not have any final responsibility in the service contract. It is sufficient for the worker to show the necessary attention and care while performing the job. However, this is not the case in the work contract. In the work contract, the contractor has the ultimate responsibility and is obliged to create and deliver the work as requested. In this study, the legal nature of the service contract was examined and the service contract, work contract and agency contract were compared in this perspective. Thus, it is aimed to better understand the legal nature of the service contract and what differences it contains from the said employment contracts.

Keywords: Service contract, Work contract, Agency contract, Dependency relationship, Result liability.

GİRİŞ

Hizmet sözleşmesi gibi eser sözleşmesi ve vekalet sözleşmesi de 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen iş görme sözleşmelerindendir. Bu nedenle hizmet sözleşmesi ile eser sözleşmesi ve vekalet sözleşmesi “iş görme” unsurunu içermeleri sebebiyle benzerlik göstermektedir. Zira hizmet sözleşmesinde işçi iş görme borcu altına girerken eser sözleşmesinde yüklenici, vekalet sözleşmesinde de vekil iş görme borcu altına girmektedir. Ancak hizmet sözleşmesinin, eser sözleşmesinin ve vekalet sözleşmesinin “iş görme” unsurunu içeriyor olmaları, söz konusu sözleşmelerin aynı sözleşme olduğu anlamına gelmemektedir. Hizmet sözleşmesi, eser sözleşmesi ve vekalet sözleşmesi belli noktalarda birbirinden ayrılmaktadır.

Hizmet sözleşmesi, temelde bağımlılık ilişkisine dayanan bir sözleşmedir. İşçi ile işveren arasında güçlü bir bağımlılık ilişkisi bulunmaktadır. İşçi, kişisel ve hukuki olarak işverene bağımlıdır. İşçi, işverenin emir ve talimatları doğrultusunda iş görme borcunu ifa etmekle yükümlüdür. İşçi, hizmet sözleşmesinin bağımlı tarafıdır. Buna mukabil olarak işverenin vermiş olduğu emir ve talimatların da iş ile ilgili olması gerekmektedir.

Eser sözleşmesi de bir iş görme sözleşmesidir. Eser sözleşmesi ile hizmet sözleşmesinin genellikle karıştırılan sözleşmelerdir. Ancak içerik itibarıyla her iki sözleşme birbirinden farklıdır. Zira eser sözleşmesinde hizmet sözleşmesinde olduğu gibi bir bağımlılık ilişkisi bulunmamaktadır.

Eser sözleşmesinde yüklenicinin hizmet sözleşmesinde olduğu gibi iş sahibine bir bağımlılığı yoktur. Ancak hizmet sözleşmesinde işçi ile işveren arasında güçlü bir bağımlılık ilişkisi bulunmaktadır. Aynı şekilde vekalet sözleşmesinde de hizmet sözleşmesinde olduğu gibi güçlü bir bağımlılık ilişkisi bulunmamaktadır. Vekil ile vekalet veren arasında bağımlılık esasına dayanan bir ilişki söz konusu değildir. Vekil, işçiye göre yaptığı iş ve işi yapış tarzı, kullandığı yöntemler, uyguladığı metotlar ve izlediği yol bakımından daha bağımsızdır. Vekilin daha geniş bir hareket sahası bulunmaktadır.

Hizmet sözleşmesinde işçinin sonuç odaklı bir sorumluluğu bulunmamaktadır. İşçi, kendisine verilen işi yaptığı esnada gereken dikkat ve özeni göstermekle yükümlüdür. Ancak diğer iş görme sözleşmelerinde durum farklıdır. Örneğin eser sözleşmesinde yüklenicinin sonuç sorumluluğu bulunmaktadır. Zira yüklenici eserin tamamlanmasından ve eserin tesliminden dolayı iş sahibine karşı sorumludur.

Vekalet sözleşmesi açısından konuyu ele aldığımızda ise, vekil, vekalet görevine konu işi görürken yöneldiği sonucun elde edilmemesinden sorumlu değil ise de, bu sonuca ulaşmak için gösterdiği çabanın, yaptığı iş ve işlemlerin, davranışların özenli olmayışından doğan zararlardan dolayı sorumludur. Zira vekilin de üstlendiği işi özenle yapma yükümlülüğü bulunmaktadır.

Hukuki niteliği itibarıyla ücret, iş görme ve bağımlılık unsurları, hizmet sözleşmesinin temel unsurlarıdır. Söz konusu unsurlar hizmet sözleşmesinin karakteristik özelliklerini inşa etmektedir. Hizmet sözleşmesini diğer iş görme sözleşmelerinden ayırt edilmesini sağlayan en temel özelliği bağımlılık unsurudur. Ancak hizmet sözleşmesini diğer iş görme sözleşmesinden ayıran başkaca özellikler de bulunmaktadır. Bu çalışmada hizmet sözleşmesinin hukuki niteliği göz önünde bulundurularak hizmet sözleşmesi diğer iş görme sözleşmeleriyle bilhassa eser ve vekalet sözleşmesi ile karşılaştırılmıştır. Bu şekilde hizmet sözleşmesinin daha iyi anlaşılması, diğer iş görme sözleşmeleriyle karıştırılmaması amaçlanmıştır. Bu bağlamda ilk olarak hizmet sözleşmesinin hukuki niteliği ele alındıktan sonra, hizmet sözleşmesinin eser ve vekalet sözleşmesi ile mukayesesi yapılmıştır. Mukayese edilirken hizmet sözleşmesi ile eser ve vekalet sözleşmelerinin benzer noktaları ve farklı yönleri ele alınmak suretiyle incelenmiştir.

I. HİZMET SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

A. GENEL OLARAK

Hizmet sözleşmesinin bir tarafında işçi, diğer tarafında işveren bulunmaktadır.¹ İşçi iş görme², işveren ücret ödeme borcu altına girmektedir.³ Bu nedenle hizmet sözleşmesi, tam iki tarafa borç yükleyen (sinallagmatik) bir sözleşmedir.⁴ Bu yönüyle hizmet sözleşmesi satım sözleşmesi ve kira sözleşmesi gibi sözleşmelerle benzerlik göstermektedir.⁵ Hizmet sözleşmesi kapsamında işçi, iş görme borcunun borçlusu olmakla birlikte, işverenin ücret borcunun alacaklısıdır.⁶ İşveren de

- 1 Sevil Doğan, *İş Sözleşmesinde Bağımlılık Unsuru* (Seçkin Yayıncılık 2016) 45-46; Sarper Süzek, 'İşçi Ücretlerinin Ödenmemesinin Hukuki Sonuçları' (2007) 56(4) AÜHFD 211, 214; Hamdi Mollamahmutoğlu, Muhittin Astarlı ve Ulaş Baysal, *İş Hukuku Ders Kitabı Cilt I: Bireysel İş Hukuku* (2. Bası, Legal Yayıncılık 2018) 83.
- 2 Christiane Brors, *Die Abschaffung der Fürsorgepflicht Versuch einer vertragstheoretischen Neubegründung der Nebenpflichten des Arbeitgebers* (Tübingen, Mohr Siebeck 2002) 7-8.
- 3 Ünal Narmanlıoğlu, *İş Hukuku I Ferdi İş İlişkileri*, (5. Bası, Beta Yayınevi 2014) 173-174; Fevzi Demir, *İş Hukuku ve Uygulaması* (11. Bası, Albi Yayıncılık 2018) 74-75.
- 4 Süzek (n 1) 213-215; Doğan (n 1) 45-47; Ezgi Akdağ, 'İş Sözleşmesi Türleri ve İkale Sözleşmesi' (Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi 2010) 4-5.
- 5 OR. Art. 319; ILO C. 95 Art. 1.
- 6 Brors (n 2) 8-9; Murat Demircioğlu ve Tankut Centel, *İş Hukuku*, (19. Bası, Beta Yayıncılık 2016) 105-106.

ücret ödeme borcunun borçlusu olmakla birlikte, işçinin iş görme borcunun alacaklısıdır.⁷ Ancak yeri gelmişken belirtelim ki, iş hukukunun sosyal niteliği nedeniyle çalışmadığı halde işçiye ücret ödendiği durumlar da mevcuttur.⁸ Böylece işçi lehine bir değişiklik yapılması mümkündür.⁹

Hizmet sözleşmesi, rızai, ivazlı ve borçlandırıci nitelikte bir sözleşme özelliği göstermektedir. Ayrıca hizmet sözleşmesi, sübjektif ve nispi nitelikte bir özel hukuk sözleşmesidir.¹⁰ Anlaşılacağı üzere taşıdığı özellikler dolayısıyla hizmet sözleşmesi tipik bir özel hukuk sözleşmesidir.¹¹ Bu nedenle özel hukuk sözleşmeleri için kabul edilen genel kaideler hizmet sözleşmeleri açısından da uygulanmaktadır.¹² Hizmet sözleşmesi, tarafların karşılıklı iradelerinin örtüşmesi ile kurulan bir sözleşmedir.¹³ TBK'nin 1. maddesinde düzenlenen, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklamaları ile sözleşmenin kurulacağına ilişkin genel hüküm hizmet sözleşmesi açısından da uygulanmaktadır. Dolayısıyla tüm sözleşmelerde olduğu gibi sözleşme ehliyetine sahip kişilerin örtüşen iradeleri ile hizmet sözleşmesi kurulmaktadır.¹⁴

Hizmet sözleşmesi kurulmadan önce taraflar uzun görüşmeler yapabilir ve sözleşmenin içeriğine ilişkin bilgi paylaşımında bulunabilirler. Sözleşme kurulmadan önce taraflar yüz yüze sözleşmenin içeriği ve tarafların yükümlülükleri hakkında görüşebileceği gibi, internet ortamında da görüşmeler yapabilir.¹⁵ Hizmet sözleşmesinin kurulması ile birlikte taraflar bu yükümlülüklerini yerine getirme mükellefiyeti altına girer.¹⁶ Ancak hizmet sözleşmesinin kurulması ile birlikte, diğer özel hukuk sözleşmelerinden farklı olarak taraflar arasında kişisel bir ilişki kurulmaktadır ve işçinin kişiliğine bağlı bir sözleşme akdedilmektedir. Bu yönüyle hizmet sözleşmesi diğer özel hukuk sözleşmelerinden farklı yapıda bir sözleşmedir.¹⁷ O nedenle işçinin işverene zarar vermekten kaçınarak özenle iş görme, işverenin emir ve talimatlarına uyma, sadakat yükümlülüğü bulunmakla birlikte, işverenin de işçinin

7 Muzaffer Koç, 'Belirli ve Belirsiz Süreli İş Sözleşmesi Ayrımı ve Sonuçları' (2009) 0(95) ÇÖZÜM 81, 82.

8 Sezer Çabri, 'Karşılıklı Borç Yükleyen Sözleşmelerde İfa Güçsüzlüğü ve Buna Bağlı Sonuçlar' *Mustafa Dural'a Armağan* (Legal Yayıncılık 2012) 417-419.

9 Osman Yüce, 'Türk İş Hukukunda İş Sözleşmesinin Sona Ermesinin Hukuki Sonuçları' (Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi 2010) 10.

10 Nuri Çelik, Nurşen Caniklioğlu, Tankut Canbolat ve Ercüment Özkaraca, *İş Hukuku Dersleri* (36. Bası, Beta Yayıncılık 2023) 159-160; Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 83.

11 Doğan (n 1) 45-46; Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 83.

12 Hasan Hüseyin Umutlu, 'İş Sözleşmesinin Fesih Dışında Sona Erme Nedenleri' (2022) 4(1) Oğuzhan Sosyal Bilimler Dergisi 71, 73.

13 Patrick Mückl, *Der Vertragsbruch des Dienstleisters Deutsches Recht, Englisches Recht und Entwurf des Gemeinsamen Referenzrahmens* (Sellier, European law Publishers GmbH München 2010) 9-10; Umutlu (n 12) 74.

14 Akdağ (n 4) 4; Caner Taştan, *Sözleşmenin Kurulması* (Yetkin Yayınevi 2021) 5-7; Zeynep Damla Taşkın, *Sözleşmenin Kurulması* (On İki Levha Yayıncılık 2020) 29-30.

15 Stefan Baum, 'Der elektronische Vertragsabschluss' (Doktorarbeit, an der Hohen Juristischen Fakultät der Universität Basel Deutschland 2001) 215-216.

16 Doğan (n 1) 45-47; Brors (n 2) 8-9; Cevdet Yavuz, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt II* (11. Bası, Beta Yayıncılık 2022) 996-998; Mehmet Zahid Yener, *İş Sözleşmesinde İş Görme ve Ücret Ödeme Borcunda Temerrüt* (Yetkin Yayınevi. 2020) 35.

17 Turhan Esener, *İş Hukuku* (3. Bası, Sevinç Matbaası 1978) 128; Fevzi Demir, *Sorularla Bireysel İş Hukuku Cilt I* (Türkiye Barolar Birliği Yayınları 2006) 67; Sarper Süzek ve Süleyman Başterzi, *İş Hukuku* (24. Bası, Beta Yayıncılık. 2024) 249-250; Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 73.

kişiliğini koruma-gözetme, eşit davranma, ücret ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır.¹⁸ Dolayısıyla işçi ile işveren arasında kişisel bir ilişki oluşmaktadır.¹⁹

Görüldüğü üzere hizmet sözleşmesi, işçinin kişiliğini esas alan bir sözleşmedir. Ancak, Anayasa'nın 12. maddesinin 1. fıkrasında herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu, Anayasa'nın 17. maddesinin 1. fıkrasında herkesin, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu ve Anayasa'nın 19. maddesinin 1. fıkrasında herkesin kişi hürriyeti ve güvenliğine sahip olduğu hükme bağlanmıştır. Buna göre hizmet sözleşmesi kapsamında işçi ile işveren arasında kurulan kişisel ilişkinin de Anayasal hak ve özgürlüklere aykırı olmaması gerekir. Ayrıca Anayasa'nın 48. maddesinde çalışma ve sözleşme özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Adı geçen hükümde herkesin dilediği alanda çalışma ve sözleşme yapma özgürlüğüne sahip olduğu hükme bağlanmıştır.

Sözleşme özgürlüğü ilkesi, Türk Borçlar Hukuku sisteminde kabul gören temel ilkelerden biridir.²⁰ Bu nedenle hizmet sözleşmesinin temelinde de, sözleşme özgürlüğü ilkesi yer almaktadır.²¹ Sözleşme özgürlüğü ilkesi kapsamında kişilerin sözleşme yapma veya yapmama, istediği kişiyle sözleşme yapabilme, sözleşme yapmaya karar verdiklerinde sözleşmenin içeriğini, tipini ve şeklini belirleyebilme, sözleşmenin belirlenen içeriğini değiştirebilme ve sözleşmeyi sona erdirebilme özgürlüğü bulunmaktadır.²²

Sözleşme özgürlüğü ilkesi kapsamında taraflara gerek irade serbestisi, gerek şekil serbestisi açısından bir özgürlük tanınmıştır.²³ Ancak, hizmet sözleşmesinde sözleşme serbestisi ilkesi söz konusu olmakla birlikte, sözleşme serbestisine de bir sınırlama getirilmiştir. Anayasa'nın 50. maddesinde hiç kimsenin cinsiyetine, yaşına ve gücüne uygun olmayan işlerde çalıştırılmayacağı düzenlenmiştir. Aynı hükümde kadınların, küçüklerin ve bedensel ve ruhsal engeli olan bireylerin çalışma şartlarının özel olarak düzenlenmesi gerektiği hükme bağlanmıştır. Sözleşme özgürlüğü açısından Any m. 50 hükmünde genel bir sınırlama getirilmiş olmakla birlikte hizmet sözleşmesi açısından sözleşme özgürlüğüne getirilen sınırlamanın temelinde farklı dinamikler de bulunmaktadır. Zira işçi ile işveren arasında kurulan iş ilişkisinde, klasik özel hukuk sözleşmelerinde kabul gören eşitlik ilkesi karşılık bulmamaktadır. Taraflar arasında olması gereken eşitlik anlayışı, işçi işveren ilişkisi mevzu bahis olduğunda işverene bağımlı olan işçi aleyhine ortadan kalkabilmektedir. Böyle bir eşitliğin olmaması ve işçinin işverenin altında olması sebebiyle genel borçlar hukukunda kabul gören

18 Şahin Çil, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları (2020-2021 Yılları)* (9. Bası, Yetkin Yayınevi 2022) 263-264; Yener (n 16) 35-36.

19 Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (9. Bası, Yetkin Yayınevi 2021) 549; Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 78-79.

20 Sinan Sami Akkurt, 'Türk Özel Hukukunda İş Sözleşmesi ile Eser Sözleşmesinden Kaynaklanan Başlıca Yükümlülükler ve Anılan Sözleşmelerin Ayırt Edilmesi' (2008) 2(10) DEÜHFD 8, 10; Nil Karadağ Bulut, 'Medeni Kanunun 23. Maddesinin Sözleşme Özgürlüğüne Getirdiği Sınırlamalar' (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi 2012) 3.

21 Yeliz Bozkurt Gümrükçüoğlu, *Türk İş Hukukunda Belirli Süreli İş Sözleşmesi* (Vedat Kitapçılık 2012) 5-6; Demircioğlu ve Centel (n 6) 81.

22 H. Kübra Ercoşkun Şenol, *Borçlar Hukukunda Kısmi İmkansızlık* (On iki Levha Yayıncılık 2016) 712.

23 Umutlu (n 12) 73; Fahri Erdem Kaşak, *Sözleşme Özgürlüğünün Sınırı Olarak Kanunun Emredici Hükümlerine Aykırılık* (2. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2021) 54-55.

kurallar iş hukukunda farklılaşabilmektedir. İş hukukunda işçi lehine, işçiyi koruyucu adımlar atılabilmektedir.²⁴ Bu nedenle iş hukukunun prensipleri ile borçlar hukukunun prensipleri bazı noktalarda farklılık göstermiştir. Bununla birlikte işçi ile işveren arasındaki ilişkiden temelini alan ve işçiye bir işverene bağımlı olarak iş görme borcu yükleyen sözleşme, 4857 sayılı İş Kanunu'nda iş sözleşmesi adıyla düzenlenmekte iken, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda hizmet sözleşmesi olarak düzenlenmiştir. Ancak her iki tanımda aynı sözleşmeye işaret etmektedir. Zira Türk Hukuku açısından Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen hizmet sözleşmesi ile İş Kanunu'nda düzenlenen iş sözleşmesi arasında bir fark bulunmamaktadır. İki tanımda aynı hukuki müesseseyi ele almaktadır. Türk Borçlar Kanunu'nda bulunan hizmet sözleşmesi ile ilgili düzenlemenin önemi şurada ortaya çıkmaktadır ki, bireysel iş hukukuna ilişkin diğer iş kanunlarının kapsamına girmeyen iş ilişkilerinde veya diğer iş kanunlarında boşluk olması halinde genel kanun olarak uygulama alanı buluyor olmasıdır.²⁵

Sözleşme serbestisi ilkesi kapsamında işçi ile işverenin sözleşme yapıp yapmama, istedikleri kişiyle sözleşme yapma, sözleşmenin konusunu istedikleri şekilde tayin etme, kanuni istisnalar dışında istedikleri şekilde sözleşmeyi yapma, sözleşmede kısmen veya tamamen değişiklik yapma ya da sözleşmeyi sona erdirmeye özgürlüğü bulunmaktadır. Taraflar, kamu düzeni ve hukuk kuralların ile belirlenen sınırları aşmamak kaydıyla hukuka ve kamu düzenine uygun olacak şekilde her konuda sözleşme yapabilecekleri gibi sözleşmeyi sonlandırabilmektedir.²⁶ Yine taraflar bu sınırlamalara uymak kaydıyla sözleşme koşullarında istedikleri şekilde düzenleme yapma serbestisine sahip bulunmaktadır.²⁷

Görüldüğü üzere hizmet sözleşmesi, bir tarafında sadece gerçek kişi işçinin diğer tarafında da gerçek veya tüzel kişi veya tüzel kişiliği bulunmayan kurum ve kuruluş olan işverenin olduğu, tarafların eşit şekilde iradelerini ortaya koyduğu, taraf iradelerinin örtüşmesi ile oluşan bir özel hukuk sözleşmesidir.²⁸

B. HİZMET SÖZLEŞMESİNİN NİTELİĞİ

Hizmet sözleşmesi, niteliği itibarıyla ani edimli değil sürekli borç doğuran bir sözleşmedir.²⁹ Zira hizmet sözleşmesinde taraflar, belli bir süre için karşılıklı olarak edimlerini yerine getirmeyi

24 Ömer Eyrenci, Savaş Taşkent ve Devrim Ulucan, *Bireysel İş Hukuku* (8. Bası, Beta Yayınevi 2017) 18-19; Umutlu (n 12) 73-74; Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 42-44; Çelik, Caniklioğlu, Canbolat ve Özkaraca (n 10) 10-13; Süzek ve Başterzi (n 17) 9-12.

25 Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 75-76; Kenen Tunçomağ ve Tankut Centel, *İş Hukukunun Esasları* (9. Bası, Beta Yayınevi 2018) 69-70; Ömer Ekmekçi, "Türk Borçlar Kanunu Tasarısında Genel Hizmet Sözleşmesi Taraflarının Karşılıklı Hak ve Borçları ve İşçinin Kişiliğinin Korunmasına İlişkin Hükümler" (2005) 0(8) LHD 3706,3707.

26 Mehmet Ekici, "İş Sözleşmesinin Haklı Nedenle Feshi" (Yüksek Lisan Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi 2019) 6-7; Eyrenci, Taşkent ve Ulucan (n 24) 19-20; Ercan Akyiğit, *İş Hukuku* (13. Bası, Seçkin Yayıncılık 2021) 168-170.

27 Seçil Gürün Karatepe, "Belirli Süreli İş Sözleşmesinin Sona Ermesinin İşçi Menfaatleri Açısından Değerlendirilmesi" (2022) 10(2) Beykoz Akademi Dergisi 87, 90.

28 Doğan (n 1) 46-48; Yüce (n 9) 9; Yener (n 16) 25-26; Taştan (n 14) 6-8.

29 Brors (n 2) 9-10; Hakan Keser, *4857 Sayılı İş Kanunu ve Yargıtay Uygulamasında İş Sözleşmesinin Bildirimli Feshinde Geçerli Sebep* (3. Bası, Seçkin Yayıncılık 2016) 22.

üstlenmektedir.³⁰ Belli bir zaman dilimi içinde işçinin iş görme, işverenin ücret ödeme edimi devamlılık arz etmektedir.³¹ Bir başka ifadeyle taraflar sözleşmeden kaynaklanan borçlarını bir defada yerine getirdiklerinde, aralarındaki sözleşmesel ilişki nihayete ermemektedir.³² Ancak, hizmet sözleşmesinin sürekli borç doğuran bir sözleşme olması yapılan işin de sürekli iş olduğu anlamına gelmemektedir. Nitekim yapılan iş niteliği gereği sürekli olabileceği gibi süreksiz de olabilir. Yapılan işin süreksiz iş olması, hizmet sözleşmesinin sürekli borç doğuran bir sözleşme olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Keza yapılan işin sürekli iş olması tarafların iradesine bağlı olmayıp, işin niteliği ile ilgili bir durumdur. Yeri gelmişken belirtelim ki, niteliği gereği yapılan iş 30 günden fazla sürmekte ise yapılan iş sürekli iş olarak kabul edilmektedir.³³ İş niteliği gereği 30 günden az bir sürede tamamlanabilecek bir iş olmasına karşın, 30 günden fazla sürmesi halinde yapılan iş sürekli iş niteliği kazanmamaktadır.³⁴ Dolayısıyla sürekli iş veya süreksiz iş olması açısından yapılan işin niteliği önemlidir. Taraflarca sözleşmede sürenin 30 günün altında veya üstünde belirlenmesi önemli değildir.³⁵ Aynı şekilde işçiye ödenecek ücret konusunda akort (parça başı) ücretin ödeneceğinin kararlaştırılması halinde de hizmet sözleşmesi sürekli borç doğuran bir sözleşme olma vasfını kaybetmemektedir. Nitekim işçiye akort ücret ödenmesi halinde de işçi sürekli şekilde iş görme borcunu yerine getirmektedir.³⁶ Hemen belirtelim ki, akort ücret de para akordu veya grup akordu şeklinde ödenebilmektedir.³⁷ Para akordunda işçiye yaptığı işin sayısına veya ağırlığına göre ücret ödenmektedir. Grup akordunda ise işçiler grup halinde belli sayıda veya ağırlıkta iş yapmaktadır.³⁸ Ancak akort ücretin belirlenmesinde yapılan işin sayısı ve ağırlığı kıstas kabul edilmekle birlikte yapılan işin büyüklüğü ve uzunluğu da akort ücretin belirlenmesinde kıstas olabilmektedir.³⁹

Yukarıda açıklandığı üzere ücretin akort ücret şeklinde belirlenmesi hizmet sözleşmesinin sürekli borç doğuran sözleşmelerden olma özelliğini değiştirmemektedir.⁴⁰ Ancak akort ücretin bazı sakıncaları da bulunmaktadır.⁴¹ Zira işçi daha çok kazanabilmek için daha çok çalışmakla birlikte, az iş verilmesi halinde de işçi düşük ücret kazanmaktadır.⁴²

30 Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 83-84; Polat Soyer, 'İşçinin İş Görme Borcu' (Doktora Tezi, Ege Üniversitesi 1979) 21-22.

31 Çelik, Caniklioğlu, Canbolat ve Özkaraca (n 10) 152-153; Demir, *İş Hukuku ve Uygulaması* (n 3) 75-76.

32 Yüce (n 9) 10; Çelik, Caniklioğlu, Canbolat ve Özkaraca (n 10) 153-154.

33 Demir, *Sorularla Bireysel İş Hukuku Cilt I* (n 17) 72; Öcal Kemal Evren, *İşverenin El Kitabı* (20. Bası, Seçkin Yayıncılık 2021) 50; Sevil Büyüktarakçı, 'İş Hukukunda Mevsimlik İşler ve Kampanya İşleri' (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi 2009) 10-11.

34 Gürün Karatepe (n 27) 90; Akdağ (n 4) 8; Çiğdem Kulat, 'Belirli Süreli İş Sözleşmesinin Süresinden Önce Feshi ve Bunun Hukuki Sonuçları' (Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi 2011) 7-8.

35 Akdağ (n 4) 8; Sevil Büyüktarakçı, 'İş Hukukunda Mevsimlik İşler ve Kampanya İşleri' (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi 2009) 12-13.

36 Doğan (n 1) 62-63; Tunçomağ ve Centel (n 25) 70-72; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (27. Bası, Yetkin Yayınları 2022) 596-597.

37 Öcal Kemal Evren, *İş Hukukunda Ücret Uygulaması* (2. Bası, Seçkin Yayıncılık 2011) 29-30.

38 Demir, *Sorularla Bireysel İş Hukuku* (n 17) 103-104; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (n 36) 595-597.

39 Ayşe Şentürk, 'Türk İş Hukukunda Ücretin Korunması' (Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi 2008) 23-24.

40 Tunçomağ ve Centel (n 35) 70-72; Büyüktarakçı (n 35) 11.

41 Şahin Çil, *İş Hukukunda İşçinin Ücreti* (1. Bası, Turhan Kitabevi 2009) 295-296.

42 Eyrenci, Taşkent ve Ulucan (n 24) 145; Demircioğlu ve Centel (n 6) 111.

Benzer şekilde hizmet sözleşmesinin belirli süreli olması ya da belirsiz süreli olması, hizmet sözleşmesinin sürekli borç doğuran bir sözleşme özelliğini etkilememektedir. Hizmet sözleşmesinin belirli süreli veya belirsiz süreli olması, niteliği itibarıyla işin sürekli veya süresiz iş olmasından bağımsızdır.⁴³ İş K'nin 11. maddesinin 1. fıkrasına göre, iş ilişkisi bir süreye bağlanmadan yapılan sözleşme belirsiz sürelidir. Buna göre tarafların süresini belirlemediği ve yapılan işin niteliğinden de sözleşmenin süresinin anlaşılamadığı hallerde akdedilen sözleşme belirsiz sürelidir.⁴⁴ Aynı şekilde İş K m. 11/1 hükmüne göre, belirli süreli işlerde veya belli bir işin tamamlanması veya belli bir olgunun ortaya çıkması gibi objektif koşullara bağlı olarak yapılan sözleşme belirli sürelidir. Bu bağlamda sözleşme, belirli süreli iş için veya belli bir işin tamamlanması ya da belirli bir olgunun meydana gelmesi amacıyla yapılmamışsa, akdedilen sözleşme belirsiz süreli olacaktır.⁴⁵ İş sözleşmesinin belirli süreli olması için muhakkak işin niteliği gereği belirli süreli olması bu kapsamda işin biteceği anın belli olması halinde akdedilen sözleşme belirli süreli sözleşme sayılacaktır.⁴⁶

Kanun koyucunun işçiye koruyucu tutumu belirli süreli iş sözleşmesinde de görülmektedir. Buna göre sınırsız şekilde belirli iş sözleşmesi kurma serbestisi söz konusu olmamakta, belirli süreli iş sözleşmesinin kurulabilmesi için objektif şartların gerçekleşmesi gerekmektedir.⁴⁷

C. HİZMET SÖZLEŞMESİNİN SÜRESİ VE ŞEKLİ

Hizmet sözleşmesi kural olarak belirsiz sürelidir.⁴⁸ Yazılı veya sözlü şekilde akdedilen bir hizmet sözleşmesinde süreye ilişkin bir hüküm yoksa, sözleşmenin süresi düzenlenmemişse, bu sözleşme belirsiz süreli kabul edilmektedir.⁴⁹ Zira İş K'nin 11. maddesinde “iş ilişkisinin bir süreye bağlı olarak yapılmadığı halde sözleşme belirsiz süreli sayılır.” ifadesi yer almaktadır. O nedenle sözleşmenin belirli süreli yapılması istisnai bir durumdur. Bu bağlamda sözleşmenin belirli süreli mi yoksa belirsiz süreli mi olduğu noktasında bir tereddüdün yaşanması halinde sözleşmenin belirsiz süreli kabul edilmesi yerinde olacaktır.⁵⁰ Bir davada, işçi ile işveren arasında akdedilen sözleşmenin belirli süreli mi yoksa belirsiz süreli mi olduğu noktasında ihtilaf yaşanmıştır. Yargıtay'a göre, objektif nedenlerin bulunması halinde sadece bir mevsim için işçi ile işveren arasında akdedilen sözleşme belirli sürelidir. Bu nedenle mevsimin bitimi ile sözleşme de sona erer. Ancak, taraflar sözleşmeyi

43 Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 85; Aktaş (n 4) 9.

44 Demir, Sorularla Bireysel İş Hukuku (n 17) 74-75; Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 440.

45 Koç (n 7) 83; Aktaş (n 4) 14.

46 Çil, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları (2020-2021 Yılları)* (n 18) 322-323; Cevdet İlhan Günay, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri* (6. Bası, Yetkin Yayınevi 2020) 84-85.

Çil, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları (2020-2021 Yılları)* (n 18)

47 Yüce (n 9) 20; Asiye Şahin Emir, 'Belirli Süreli İş Sözleşmesine İlişkin Sınırlamalar ve Esneklik Olanakları Avrupa Birliği Örnekleriyle' (2016) 18(1) DEÜHFD 115, 116.

48 Süleyman Başterzi, 'Belirli Süreli İş Sözleşmesi Yapılmasına İlişkin Objektif Nedenlerin Tespitinde Menfaatler Dengesi "İşçinin Haklı Menfaati"' (2014) 15(Özel Sayı) DEÜHFD 123; Durmuş Özcan, *İş Hukukunda Fesih ve İş Güvencesi* (Adalet Yayınevi 2013) 2-3.

49 Aktaş (n 4) 12; Şahin Emir (n 47) 116-117.

50 Hamdi Mollamahmutoğlu, *Hizmet Sözleşmesi (Kuruluş-İçerik-Sona Erme)* (Bilgisayar-Yayıncılık 1995) 48; Sarp Şahankaya, 'Belirli Süreli İş Sözleşmeleri' (2006) 0(4) Ankara Barosu Dergisi 101, 182.

belirli süreli yapmış olsalar bile ilerleyen yıllarda zincirleme olarak sözleşme devam etmişse sözleşme belirsiz süreli kabul edilecektir.⁵¹

Yargıtay'ın görüşü son derece isabetlidir. Zira belirli süreli sözleşmeden söz edebilmek için ya işin belirli süreli bir iş olması ya da belli bir işin tamamlanması veyahut yapılan iş sonucu belli bir olgunun elde edilmesi gerekir.⁵² Taraflar arasında akdedilen sözleşmenin belirli süreli ya da belirsiz süreli olması büyük öneme sahiptir. Zira belirsiz süreli iş sözleşmesi ile çalışan işçi, İş K.'nin koruyucu hükümlerinden daha çok yararlanmaktadır. Bu nedenle işverenler belirli süreli sözleşme odaklı hareket edebilmektedir. Kimi zaman da belirli süreli sözleşme işverenler tarafından kötüye kullanılabilir. İşverenler iş güvencesine takılmamak adına belirli süreli sözleşme yapmayı tercih edebilmektedir.⁵³

İş güvencesinin şartlarından biri de işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesi ile çalışan bir işçi olmasıdır. Belirli süreli iş sözleşmesi ile çalışan işçiler iş güvencesinden yararlanamamaktadır.⁵⁴ Yine işçinin yıllık ücretli izin hakkını elde etmesini engellemek amacıyla da belirli süreli iş sözleşmesine gidilebilmektedir. Bu nedenlerle taraflar belirli süreli sözleşme akdetmiş olsalar dahi, esaslı bir neden olmamasına karşın art arda zincirleme şekilde belirli süreli sözleşme yaptıklarında, artık belirli süreli sözleşmeden bahsedilemeyecek ve sözleşme belirsiz süreli olacaktır.⁵⁵ Öğretide bir görüş de sözleşmenin belirli süreli sözleşme sayılması için tarafların sözleşme için bir süre belirlemeleri tek başına yeterli değildir. Zira taraflar bir süre belirlemiş olsa dahi, objektif koşul bulunmamasına karşın taraflar bir kez daha sözleşmeyi yenilediklerinde sözleşme belirsiz süreli sözleşme olacaktır.⁵⁶

Sözleşme serbestisi ilkesi kapsamında kanunda özel olarak bir şekil öngörülmemişse taraflar aralarındaki sözleşmeyi istedikleri şekilde yapmakta serbesttir.⁵⁷ Ekleyelim ki, hizmet sözleşmesinde de bir şekil şartı bulunmamaktadır. Zira İsviçre Borçlar Kanunu (OR) m. 320/1'e göre hizmet sözleşmesinin geçerli sayılması için herhangi bir özel şekil şartı aranmamaktadır. Yine TBK m. 394/1'de de kanunda aksi belirtilmedikçe hizmet sözleşmesinde şekil şartı olmadığı düzenlenmiştir. O halde kanunda aksi yönde bir düzenleme getirilmediği sürece hizmet sözleşmesi özel bir şekle tabi değildir. Bu kapsamda İş K. m. 8'de, hizmet sözleşmesinde şekil zorunluluğu açısından özel bir düzenleme getirilmiştir. Öyle ki, süresi 1 yıl veya daha fazla olan sözleşmelerin yazılı şekilde yapılması zorunlu tutulmuştur. Bu bağlamda kanunda getirilen özel bir düzenleme ile hizmet sözleşmesi açısından şekil zorunlu hale getirilmiştir. Ancak şu hususu belirtmek gerekir ki, 1 yıl ve daha uzun

51 Yargıtay 9. HD, E 2010/44831, K 2011/6363, 09.03.2011. <<https://legalbank.net/belge/y-9-hd-e-2010-44831-k-2011-6363-t-08-03-2011-is-sozlesmesinin-haksiz-feshedildiigidiasinadayalii/915383>> Erişim Tarihi 01.07.2024.

52 Koç (n 7) 84.

53 Gürün Karatepe (n 27) 88-89; Şahin Emir (n 26) 118; İftar Urhanoglu, 'Yargıtay Kararları Çerçevesinde Belirli Süreli İş Sözleşmesinin Süresi İçerisinde Haksız Fesih İle Sona Ermesi' (2022) 12(1) HÜHFD 87, 89.

54 ILO C. 158, Art. 2; Tankut Centel, *İş Güvencesi* (2. Bası, Legal Yayıncılık. 2020) 42; Aslı Yavuz, 'Türk İş Hukuku'nda Genel İş Güvencesinin Kapsam ve Koşulları' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2010) 121-123.

55 Başterzi (n 48) 423-424; Çil, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları (2020-2021 Yılları)* (n 18) 325-326; Sami Narter, *İş Güvencesi İşe İade Davaları ve Tazminatlar* (3. Bası, Adalet Yayınevi 2018) 63-66.

56 Çiğdem Yorulmaz, 'Belirli Süreli İş Sözleşmesinin Tanımı, Şekil Şartı, Sözleşme Yapma Serbestisi ve Sınırları' (2010) 0(1) Çalışma ve Toplum 201, 204; Gülsevil Alpagut, *Belirli Süreli Hizmet Sözleşmesi* (TUHİS Yayınları 1998) 77.

57 Hüseyin Hatemi ve Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm* (5. Bası, Filiz Kitabevi 2021) 53-55.

sürelî sözleşmelerin yazılı yapılmasına ilişkin bir zorunluluk getirilmesine karşın, tarafların belirsiz sürelî veya süresi 1 yıldan az olan sözleşmeyi yazılı yapmalarının önünde de kanunen bir engel bulunmamaktadır.⁵⁸

Yazılı şekil şartı getiren başka bir düzenleme ise İş K. m. 14/1'de hükme bağlanmıştır. Buna göre çağrı üzerine çalışacak işçi ile yapılacak sözleşmenin yazılı yapılması gerekmektedir. Yine aynı maddenin 4. fıkrasında da uzaktan çalışacak işçi ile yapılacak sözleşme de yazılı şekil şartına bağlanmıştır. Ayrıca İş K. m. 16/2'de de özel bir düzenleme bulunmaktadır. Buna göre takım sözleşmesi için yapılacak iş sözleşmesinin süresi her ne olursa olsun yazılı şekilde yapılması gerekmektedir. Bu düzenlemelerin yanında şu hususu ifade etmek gerekir ki, asıl olan hizmet sözleşmesinin geçerliliği ve taraf iradelerinin korunmasıdır. Bu nedenle süresi 1 yıl ve daha uzun olan belirli sürelî sözleşmenin yazılı yapılmaması halinde sözleşme geçersiz olmamakta akdedilen sözleşme belirsiz sürelî sözleşme olarak geçerliliğini muhafaza etmektedir.⁵⁹ Yargıtay da verdiği birçok kararında iş sözleşmesinde aranan yazılı şekil şartını ispat şartı olarak görmüştür.⁶⁰

Hizmet sözleşmesinin hukuki niteliğine ilişkin yapılan açıklamalara ek olarak belirtmek gerekir ki, hizmet sözleşmesi bir iş görme sözleşmesi olmakla birlikte, hizmet sözleşmesinde mutlaka belli bir sonucun elde edilmesi aranmamaktadır.⁶¹ Zira hizmet sözleşmesinde sonuç sorumluluğu bulunmamaktadır. İşçinin sorumluluğu, iş görme borcunun ifası sırasında gereken dikkat ve özeni göstermeyi, işvereni ve işyerini zarara sokacak davranışlardan kaçınmayı kapsamaktadır.⁶² İşçi iş görme edimini ifa ederken gereken özeni göstermiş ancak istenen sonucu elde edememişse bundan dolayı sorumlu olmayacaktır.⁶³

Bununla birlikte hizmet sözleşmesinin içeriği belirlenirken de TBK m. 27 doğrultusunda hareket edilmesi şarttır. Zira tüm özel hukuk sözleşmelerinde, sözleşmenin içeriği belirlenirken TBK m. 27 ile getirilen sınırlamalara uyulması beklenir.⁶⁴

58 Yüce (n 9) 14; Arzu Arslan Ertürk, *İş Sözleşmesinde Şekil* (1. Bası, Vedat Kitapçılık 2017) 137-138.

59 Akdağ (n 4) 8; Yalçın Kavak, 'Borçlar Hukukunda Yazılı Şekil' (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi 2015) 30-31.

60 Yargıtay 9.HD, E.2001/1338, K.2001/1978, T.08.02.2001, <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/9-hukuk-dairesi-e-2001-1338-k-2001-1978-t-8-2-2001>> Erişim Tarihi: 19.01.2023; Yargıtay HGK, E.2013/22-1443, K.2014/958, T.26.11.2014, <<https://kazanci.com.tr/gunluk/hgk-2013-22-1443.htm>> Erişim Tarihi: 17.02.2024.

61 Doğan (n 1) 47-49; Recep Makas, 'Türk Borçlar Kanunu ve İş Kanununa Göre İşçinin Özen Borcu ve Borca Aykırılığın Hukuki Sonuçları' (2012) XVI(4) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 151, 153.

62 Hasan Kayırgan, 'İş Hukukunda Sadakat Borcunun Genel Bir Görünümü' (2014) 20(4) MÜHFHAD 460, 461; Akkurt (n 20) 44: İşçinin hizmet sözleşmesi kapsamında hem sadakat borcuna hem de özen borcuna uygun davranması gerekmektedir. Bu kapsamda işçinin işverenin ve işyerinin menfaatlerini koruması, işverenin ve işyerinin menfaatine ters düşen oluşumlar içinde yer almaması ve işini yaparken gereken dikkat ve özeni göstermesi beklenmektedir. Bu kapsamda işçi işini üstünkörü baştan sağma yapmamalı, elinden gelen en iyisini yapmalıdır. Hemen belirtelim ki, her işçiden beklenen özen yükümlülüğü de aynı değildir.

63 Gamze Nur Zencir Yumuşakbaş, 'Yabancılık Unsuru Taşıyan İş Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk' (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi 2019) 34; Akyiğit (n 26) 181-182; Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 549-550; Makas (n 61) 156-157; Günay (n 45) 115-116.

64 Derya Ateş, 'Borçlar Hukuku Sözleşmelerinde Genel Ahlâka Aykırılık' (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi 2006) 43-45; Akyiğit (n 26) 168-172.

Bu çerçevede akdedilen hizmet sözleşmesinin kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı olmaması, sözleşmenin konusunun imkansız olmaması gerekir. Ayrıca ifade edilen söz konusu hususlar aynı zamanda sözleşme özgürlüğünün de sınırını oluşturmaktadır.⁶⁵ Bu sınırlamalara uyulmadığında sözleşme kesin hükümsüz olacaktır.⁶⁶ Böyle bir durumda sözleşme baştan itibaren geçersiz sayılmakta ve sözleşmeye ilişkin hukuki sonuçlar doğmamaktadır. Dolayısıyla taraflar sözleşme ile bağlı olmamaktadır.⁶⁷

II. HİZMET SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI

A. GENEL OLARAK

Hizmet sözleşmesinin üç temel unsuru vardır. Bunlar; bağımlılık, iş görme ve ücret şeklinde sıralanabilir.⁶⁸ Söz konusu unsurların tamamının varlığı halinde akdedilen sözleşmenin hizmet sözleşmesi olarak adlandırılması mümkün olmaktadır.⁶⁹ Bu bağlamda tarafların aralarındaki sözleşmeyi hizmet sözleşmesi olarak nitelendirmeleri sözleşmeye hizmet sözleşmesi kimliği kazandırmamaktadır.⁷⁰

Taraflar hizmet sözleşmesi akdetmek üzere karşılıklı irade açıklamış olsalar ve hizmet sözleşmesi akdettiklerini beyan etseler dahi⁷¹, söz konusu unsurlardan yoksun bir hukuki ilişkinin hizmet sözleşmesi vasfını kazanması mümkün olmayacaktır.⁷² Ayrıca söz konusu unsurlar çerçevesinde hizmet sözleşmesinde tarafların karşılıklı yükümlülükleri de ortaya çıkmaktadır.⁷³

B. BAĞIMLILIK UNSURU

Bağımlılık unsuru, hizmet sözleşmesinin ana omurgasını oluşturmaktadır. Zira bağımlılık unsuru bağımlılık ilişkisine dayanmaktadır.⁷⁴ Bağımlılık ilişkisi, işçi ile işveren arasında kurulan kişisel ve hukuki bir ilişkidir.⁷⁵ Bu nedenle hizmet sözleşmesi kapsamında işçi ile işveren arasında bağımlılık

65 Pakize Ezgi Akbulut, *Borçlar Hukukunda Kesin Hükümsüzlük Yaptırımının Amaca Uygun Sınırlama (Teleolojik Redüksiyon) Yöntemi İle Daraltılması* (1. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2016) 139-140.

66 Kübra Ercoşkun Şenol, 'Sözleşmenin İçeriğini Belirleme Özgürlüğü ve Bunun Genel Sınırı: TBK m. 27; (2016) 74(2) İÜHFM 715, 716; Akdağ (n 4) 82-83; Akyiğit (n 26) 169-171.

67 Akdağ (n 4) 83; Hatemi ve Gökyayla (n 57) 88-90.

68 Doğan (n 1) 65-67; Tunçomağ ve Centel (n 35) 70-71; Ercan Poyraz, *İş Hukuku Şemalı Anlatımlı* (7. Bası, Seçkin Yayıncılık 2016) 27-28.

69 Doğan (n 1) 66-68; Haluk Hadi Sümer, 'İş Sözleşmesinin Bağımlılık Unsuru' (2010) 0(19) Sicil İş Hukuku Dergisi 67, 69.

70 Müjdat Şakar, *İş Hukuku Uygulaması* (12. Bası, Beta Yayınevi 2022) 15-16.

71 Abdullah Erol, *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukuku'nda İş Sözleşmesinin Bağımlılık Unsuru* (Beta Yayıncılık 2022) 5.

72 Yener (n 16) 27-28; Akkurt (n 20) 15.

73 Brors (n 2) 8-9; Yener (n 16) 35-36.

74 Doğan (n 1) 73-75; Şeyda Gülnar ve Yalçın Görmez, 'İş Sözleşmesinin Unsurları, Özellikleri, Doğan Borçlar ve Sona Ermesi' (2023) 1(1) Gaziantep Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 119, 121; Çelik, Caniklioğlu, Canbolat ve Özkaraca (n 10) 152-155; Hamdi Mollamahmutoğlu, '4857 Sayılı Yeni İş Kanunu'nun Getirdiği Bazı Önemli Yenilikler' (2004) 7(4) Kamu İş 4, 8.

75 Mollamahmutoğlu (n 74) 6-8; Günay (n 45) 93; Eldem Ecehan Yapışlar, 'Eser Sözleşmesinde İş Sahibinin Dönme Hakkı

esasına dayanan güçlü bir ilişki kurulmaktadır.⁷⁶ Ancak, bağımlılık ilişkisi temelde kişisel ve hukuki bağımlılığa dayanan bir ilişki olmakla birlikte, zaman içinde bağımlılık ilişkisi boyut değiştirmiş, kişisel ve hukuki bağımlılığın yanında ekonomik, teknik ve örgütsel açıdan da bir bağımlılık ilişkisi ortaya çıkmıştır.⁷⁷ Ayrıca, bağımlılık ilişkisi her ne boyutta olursa olsun, bağımlılık ilişkisinin temelinde işçi ile işveren arasında kurulan özel bir bağ bulunmaktadır. Bununla birlikte bağımlılık unsuru aynı zamanda işçi ile işveren arasındaki hiyerarşiyi de ortaya koyan bir unsurdur. Hizmet sözleşmesi kapsamında işçi, işverene bağımlıdır ve onun altındadır.⁷⁸

Hizmet sözleşmesi kapsamında bağımlılık ilişkisinin bulunması gereklidir ancak, bu bağımlılık ilişkisinin çerçevesi ve ne şekilde olması gerektiği meselesi önem arz etmektedir. Hizmet sözleşmesi kapsamında kişisel ve hukuki bağımlılığın, ekonomik ve teknik bağımlılıktan daha önemli bir yere sahip olduğunu ifade etmek mümkündür. Hizmet sözleşmesinin varlığından söz edebilmek için kişisel ve hukuki bağımlılığın bulunması gerekmektedir.⁷⁹

Hizmet sözleşmesini belirleyen kriter kişisel ve hukuki bağımlılıktır. Kişisel ve hukuki bağımlılık, işçinin işin yürütülmesi ve işyerindeki davranışlarına ilişkin işverenin emir ve talimatlarına uymasını ve işverenin emir ve talimatları çerçevesinde iş görmesini ifade eder. Kişisel ve hukuki bağımlılık çerçevesinde işçi işverenin işin yürütülmesi ve iş ile ilgili emir ve talimatları çerçevesinde iş görme borcunu ifa etmelidir.⁸⁰

Bağımlılık ilişkisi kapsamında işçi, işverenin denetimlerine katlanmak zorunda olup, işverenin talimatlarına uyma, işin ifası ile ilgili işverenin isteklerini yerine getirmekle yükümlüdür.⁸¹ Zira bağımlılık unsuru kapsamında işçi, işverene sıkı bağlıdır. Bağımlılık unsuru hizmet sözleşmesinde ayırt edici bir unsurdur.⁸²

İş görme edimi konu edinen diğer sözleşmelerin aksine hizmet sözleşmesinde bir bağımlılık ilişkisi bulunmaktadır.⁸³ Diğer özel hukuk sözleşmelerinde hizmet sözleşmesindeki gibi taraflardan biri diğerine bağımlı değildir.⁸⁴ Nitekim bağımlılık unsuru hizmet sözleşmesinin TBK’de düzenlenen diğer iş görme sözleşmelerinden ayrılmasını sağlayan bir unsurdur.

(Ayrıp Ve Temerrüt Halleri Hariç Olmak Üzere)’ (Yüksek Lisans Tezi, Medipol Üniversitesi 2019) 20.

76 Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (n 36) 543; Süzek ve Başterzi (n 17) 153; Demircioğlu ve Centel (n 6) 33-34.

77 Günay (n 45) 93-94; Yener (n 16) 29-31.

78 Sarper Süzek, *İş Hukukunun Genel Esasları* (Savaş Yayınevi 1998) 179-180.

79 Doğan (n 1) 73-75; Mollamahmutoğlu (n 74) 8-10.

80 Sümer (n 69) 67-70; Süzek, *İş Hukukunun Genel Esasları* (n 78) 179-180; Gülnar ve Görmez (n 121) 125-127.

81 Çelik, Caniklioğlu, Canbolat ve Özkara (n 10) 155-159; Mollamahmutoğlu (n 74) 4-8; Doğan (n 1) 73-75; Gülnar ve Görmez (n 74) 119-121.

82 Yargıtay 9. HD, E.2017/1092, K.2020/6950, T.02.07.2020 <<https://yargi.calismatoplum.org/is-sozles-mesinin-ayirt-edici-unsuru-bagimlilik/>> Erişim Tarihi: 14.07.2025.

83 Çil, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları (2020-2021 Yılları)* (n 18) 62-63; Akkurt (n 20) 18-19.

84 Akkurt (n 20) 18; Günay (n 45) 94; Çil, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları (2020-2021 Yılları)* (n 18) 63-65.

Bu doğrultuda bağımlılık unsuru temelinde hizmet sözleşmesi vekalet sözleşmesi ve eser sözleşmesinden farklılaşmaktadır.⁸⁵ Vekalet sözleşmesinde ve eser sözleşmesinde hizmet sözleşmesindeki gibi güçlü bir bağımlılık ilişkisi söz konusu değildir.⁸⁶ Örneğin vekalet sözleşmesi açısından konu ele alındığında vekilin istenen sonucu elde edememesi halinde herhangi bir sorumluluğu söz konusu olmamaktadır.⁸⁷ Vekilin müvekkilinin bir işini yapması veya bir işlemini gerçekleştirmesi için gereken çabayı göstermesi yeterli olup, vekilin sonuç sorumluluğu yoktur.⁸⁸

Anayasa Mahkemesi'ne göre, hizmet sözleşmesinin üç saç ayağı vardır. Bunlar; bağımlılık, iş görme ve ücret unsurlarıdır. Hizmet sözleşmesini diğer iş görme sözleşmelerinden ayıran unsur bağımlılık unsurudur. Hizmet akdinde işçi işverene bağlı hareket etmektedir. Bu bağlamda işçi, işverenin gözetimi ve denetimi altında iş görme borcunu yerine getirmektedir.⁸⁹

Bu doğrultuda bağımlılık unsuru, hizmet sözleşmesinin temel unsurlarından biridir. Bağımlılık unsuru, hizmet sözleşmesinin karakteristik özelliklerinin oluşması açısından oldukça önemlidir.⁹⁰ Ayrıca, bağımlılık unsuru işçinin işverene itaat borcuna da temel teşkil etmektedir.⁹¹

Bağımlılık unsurunun bir gereği olarak işçinin işverenin otoritesini kabul etmesi ve işverenin emir ve talimatlarına uyması gerekir.⁹² Bu nedenle işçi, işverenin emir ve talimatları doğrultusunda işi yapmakla yükümlüdür.⁹³

İşçi, iş ile ilgili ve işin yürütülmesine ilişkin işverenin verdiği emir ve talimatlara mutlak surette uymak zorundadır.⁹⁴ Ancak, işverenin verdiği emir ve talimatların kanuna, toplu iş sözleşmesine, iş sözleşmesine, ahlaka, kamu düzenine, hukuka ve toplumsal değerlere aykırı olmaması gerekir.⁹⁵ Bağımlılık unsuru nedeniyle hizmet sözleşmesi kapsamında işçi, işverenin emir ve talimatlarına uymakla yükümlü olduğu için, emir ve talimatlara aykırılığın derecesine ve somut olayın özelliklerine göre işveren tarafından gelen yasal ve meşru sınırlar içinde kalan uyarı, ücret kesintisi, disiplin cezası, iş akdinin feshi gibi yaptırımlara katlanmak durumunda kalır.⁹⁶

Aynı şekilde bu noktada hizmet sözleşmesini vekalet sözleşmesi ile karşılaştıracak olursak vekil, emir ve talimatlara uyma noktasında işçiye nazaran daha bağımsızdır. Zira vekalet sözleşmesinde

85 Durmuş Özcan, Uygulamalı İş Davaları (3. Bası, Adalet Yayınevi 2016) 6-7.

86 Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (n 36) 728-729; Erol (n 71) 11-12.

87 Serhat Tay, 'Vekalet Sözleşmesinde Vekilin Şahsen İfa Borcu' (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi 2017) 8; Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (n 36) 543-545.

88 Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (n 36) 727-729; Akkurt (n 20) 44; Tay (n 87) 8-9.

89 Anayasa Mahkemesi, E 1963/336, K 1967/29, 26-27.09.1967.

90 Günay (n 45) 93; Akkurt (n 20) 19-20.

91 Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 140-142.

92 Akkurt (n 20) 20; Günay (n 45) 93-94.

93 İbrahim Aydın, 'İşçinin Kişiliğinin Korunmasına Yönelik Düzenlemeler ve Borçlar Kanunu Tasarısının Konuyla İlgili Düzenlemelerinin Değerlendirilmesi' (2005) 19(6) TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi 22, 23.

94 Arzu Arslan Ertürk, *Türk İş Hukukunda İşçinin Sadakat Borcu* (On İki Levha Yayıncılık 2010) 97-102.

95 Tunçomağ ve Centel (n 35) 102; Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 601-602.

96 Sümer (n 69) 38-40; Yener (n 16) 29-30.

hizmet sözleşmesindeki gibi böyle yoğun bir bağımlılık söz konusu değildir. İşin başlama zamanı, işin yürütülmesi ve işin görüleceği yer açısından vekil işçiye nazaran daha bağımsızdır.⁹⁷

Yargıtay da, hizmet sözleşmesi kapsamında işçilerin işverene bağımlı olduğunu bu nedenle işverenin emir ve talimatlarına uymakla yükümlü olduğunu belirtmiştir.⁹⁸ O nedenle Yargıtay, iş ile ilgili işverenin işçilere emir ve talimat verebileceğini ve bu kapsamda işçileri denetleyebileceğini ifade etmiştir.⁹⁹

Söz konusu açıklamalardan hareketle işverenin işin yapılması, iş ve işyeri düzenine ilişkin emir ve talimat verme yetkisi bulunmaktadır.¹⁰⁰ Bu nedenle işçinin işverenin oluşturduğu iş organizasyonu kapsamında işverenin gözetimi ve denetimi altında iş görme borcunu yerine getirmesi gerekmektedir.¹⁰¹ Zira işverenin kendisine bağımlı hareket eden işçiler üzerinde yönetim hakkı bulunmaktadır.¹⁰² Yönetim hakkı kapsamında işveren işçileri kontrol altında tutabilmektedir.¹⁰³ Akdedilen bir sözleşmenin hizmet sözleşmesi olup olmadığı yönünde bir tereddüdün yaşanması halinde bağımlılık unsuru büyük önem taşımaktadır. Bu noktada taraflardan birinin diğerine bağımlı olarak iş gördüğünün tespiti halinde, hizmet sözleşmesi için aranan diğer unsurlar da var ise akdedilen sözleşme hizmet sözleşmesi olarak nitelendirilecektir.¹⁰⁴ Ancak, bağımlılık ilişkisinin yoğunluğu tüm işçiler için aynı değildir. Örneğin aynı işyerinde çalışan her işçi ile işveren arasında aynı derecede bir bağımlılık ilişkisinin olduğunu söylemek çok gerçekçi olmayacaktır. Zira işçinin yaptığı işin niteliğine ve işyerindeki pozisyonuna göre işverenle arasındaki hiyerarşik yapı değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle aynı işyerinde bir işçinin işverenle arasındaki bağımlılık ilişkisinin derecesi ile diğer bir işçinin işverenle arasındaki bağımlılık ilişkisinin derecesi birbirinden farklıdır.¹⁰⁵

Bağımlılık ilişkisi hizmet sözleşmesi açısından büyük öneme sahiptir.¹⁰⁶ Ancak hemen belirtelim ki, bu bağımlılık ilişkisi sınırsız ve mutlak bir bağımlılık değildir. İşçinin kişilik hakları, özel yaşamı ve yasalar bağımlılık ilişkisinin sınırını oluşturmaktadır. Dolayısıyla söz konusu sınırlamalar

97 Tuğçe Tekben, *Vekalet İlişkilerinde Vekalet Veren Talimatı ve Hukuki Sonuçları* (On İki Levha Yayıncılık 2021) 29.

98 Yargıtay 9. HD, E 2008/11542, K 2009/867, 02.02.2009, <<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/9-hukuk-dairesi-e-2008-11542-k-2009-867-t-2-2-2009>> Erişim Tarihi 02.08.2024.

99 Yargıtay 13 HD, E 2014/24026, K 2015/10423, 02.04.2015; Yargıtay 9. HD, E 2016/20798, K 2016/18086, 18.10.2016; Yargıtay 9. HD, E 2008/11542, K 2009/867, 02.02.2009, <<https://mevzuat.kararara.com/viewtopic.php?t=47853>> Erişim Tarihi: 02.09.2025.

100 Günay (n 45) 116-117; Fahrettin Korkmaz ve Nihat Seyhun Alp, *Bireysel İş Hukuku* (4. Bası, Seçkin Yayıncılık 2019) 146-147; Demir, *Sorularla Bireysel İş Hukuku* (n 17) 68-69.

101 Seracettin Göktaş, *Türk İş Hukukunda Haksız Fesih* (Seçkin Yayıncılık 2020) 28-29; Gaye Baycık, *İş İlişkisinin Kurulması, Hükümleri ve İşin Düzenlenmesi* Yargıtay'ın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 2016 (On İki Levha Yayıncılık 2018) 87-88; Sümer (n 69) 70-71.

102 Demircioğlu ve Centel (n 6) 96-97; Demir, *Sorularla Bireysel İş Hukuku* (n 17) 68.

103 Florian Kotman, *Die Pflicht des Arbeitgebers zur Sicherheitsfürsorge nach japanischem Recht Eine materiell – und prozessrechtliche Untersuchung zu den Hintergründen, den Mechanismen und der Bedeutung der Sicherheitsfürsorgepflicht im japanischen Schadensersatzprozess* (Inaugural-Dissertation zur Erlangung der juristischen Doktorwürde dem Fachbereich Rechtswissenschaften der Philipps-Universität Marburg 2018) 95.

104 Nizamettin Aktay, Kadir Arıcı ve E. Tuncay Senyen Kaplan, *İş Hukuku*. (6. Bası, Gazi Kitabevi 2013) 50-51; Narmanlıoğlu (n 3) 167-168. Tunçomağ ve Centel (n 35) 73-77.

105 Akkurt (n 20) 21; Yener (n 16) 30-31.

106 Çil, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları (2020-2021 Yılları)* (n 18) 62-63; Korkmaz ve Alp (n 100) 69-70; Akyiğit (n 26) 182-183.

çerçevesinde işverenin emir ve talimat hakkını kullanması ve bu kapsamda bağımlılık ilişkisinin belirlenmesi mümkün olacaktır.¹⁰⁷

C. İŞ GÖRME UNSURU

Hizmet sözleşmesinin bir diğer unsuru da, iş görme unsurudur. Öncelikle belirtmek gerekir ki, iş görme eyleminin söz konusu olması için yapılan iş, bedensel bir çaba harcanarak yapılabileceği gibi, fikri, sanatsal, bilimsel veya teknik bir çaba harcanarak da yapılabilir. Yeter ki, yapılan işin maddi bir karşılığı olsun ve söz konusu iş hizmet sözleşmesi kapsamında bir işverene bağımlı şekilde yapılsın.¹⁰⁸ Bu doğrultuda ekonomik bir karşılığı olan, bir gerçek kişinin yaptığı her çalışma iş görme borcuna konu olabilmektedir.¹⁰⁹ Ancak şu hususu belirtmek gerekir ki, ekonomik bir karşılık taşısa dahi konusu suç olan, ahlaka, adaba aykırı ve kamu düzenini ihlal eden çalışmaların iş görme borcuna konu olması söz konusu değildir.¹¹⁰ Ayrıca, iş görme borcu, niteliği itibarıyla olumlu insan davranışlarından oluşmaktadır. Buna göre olumsuz insan davranışları doğrudan iş görme borcuna konu olmamaktadır.¹¹¹ Öyle ki, hizmet sözleşmesinin varlığından bahsedebilmek için, bir tarafın gerçek kişi olması, bu gerçek kişinin de iş görme borcu ile yükümlü olması şarttır.¹¹² O nedenle yapılacak işi gerçek kişi yapmakta, ancak gerçek kişinin yaptığı her iş, iş görme borcuna konu olmamakta, ortada ekonomik açıdan iş olarak nitelendirilebilecek bir çalışmanın olması gerekmektedir.¹¹³

Yapılan açıklamalar çerçevesinde sözleşmenin karşı tarafı (işveren) için ekonomik bir değer taşıyan insan emeği ile yapılabilen her türlü iş, iş görme borcuna konu olabilmektedir.¹¹⁴ İşçinin, hizmet sözleşmesi kapsamında işyerinde veya işverenin belirlediği bir yerde iş görme borcunu yerine getirmesi gerekir.¹¹⁵

Hizmet sözleşmesi ile belirlenen işi aksi kararlaştırılmamışsa işçi bizzat yapmakla yükümlüdür (TBK m. 395). Bu durumda hizmet sözleşmesi kapsamında işçinin kişiliğine bağlı bir iş görme borcu ortaya çıkmaktadır.¹¹⁶

107 Akdağ (n 4) 6; Ahmet Cemal Ruhi, *Sözleşmeler Hukuku* (2. Bası, Seçkin Yayıncılık 2013) 588-589.

108 Narmanlıoğlu (n 3) 167-168; Demir, *İş Hukuku ve Uygulaması* (n 3) 26.

109 Akkurt (n 20) 16; Ateş (n 64) 7-9.

110 Haluk Hadi Sümer, *İş Hukuku* (26. Bası, Seçkin Yayıncılık 2022) 36-37.

111 Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (4. Bası, Filiz Kitabevi 2019) 324.

112 Yüce (n 9) 4; Yener (n 16) 31; Sema Deniz Özkan Koç, 'İşçinin İş Görme Borcunu İfa Etmemesi Sebebiyle İşverenin Haklı Nedenle Fesih Hakkı' (2019) 25(2) MÜHFHAD. Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı 1213-1214.

113 Demir, *İş Hukuku ve Uygulaması* (n 3) 26; Narmanlıoğlu (n 3) 167-168.

114 Cevdet Yavuz, Faruk Acar ve Burak Özen, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (18. Bası, Beta Yayıncılık 2022) 481; Eyrenci, Taşkent ve Ulucan (n 24) 55.

115 Süzek ve Başterzi (n 17) 251; Özkan Koç (n 112) 1214; Yonca Dursun, 'İş Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu Kapsamında İşçinin İş Görme ve Rekabet Etmeme Borcu' (2017) 19(Özel Sayı) DEÜHFD Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan 2417, 2420.

116 Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (n 36) 105; Yener (n 16) 111.

İşçinin kişiliğine bağlı bir borç ortaya çıktığı için işçinin, yardımcılarına veya üçüncü kişilere kendisine verilen işi yaptırtması mümkün olmayacaktır.¹¹⁷ Böyle bir durumda iş görme borcunun ifası açısından işçinin kişisel özellikleri ve becerileri büyük önem taşımaktadır.¹¹⁸ Bu bağlamda hizmet sözleşmesi kapsamında işçinin kendi emeğini taahhüt etmeyip de, başkasının emeğini taahhüt etmesi söz konusu olmayacaktır.¹¹⁹ Ancak, hizmet sözleşmesi kapsamında işçinin kişiliğinin önemli olmaması veya hizmet sözleşmesinde işçi dışında üçüncü kişinin iş görme borcunu ifa edebileceği hükme bağlanmışsa işçinin iş görme borcunu bizzat ifa etme yükümlülüğü ortadan kalkacaktır.¹²⁰

Ayrıca iş görme unsuru bağımlılık ilişkisine göre şekillenmektedir. Zira bağımlılık ilişkisi kapsamında işçinin iş ile ilgili işverenin emir ve talimatlarına uyması zorunludur.¹²¹ Bu nedenle işçinin işverenin emir ve talimatları doğrultusunda iş görme borcunu yerine getirmesi gerekir.¹²² Öyleyse işçi, işverenin emir ve talimatlarına uygun şekilde bizzat iş görme borcunu yerine getirecektir.¹²³ Keza işçi, iş görme borcunu yerine getirirken işverenin otoritesi altında hareket etmeye mecburdur.¹²⁴ Ancak, işçinin iş görme borcunun çerçevesinin belirlenmesi açısından işçinin sahip olduğu mesleki bilgisi, nitelikleri, kişisel özellikleri ve ehliyeti dahilinde işçiye iş verilmesi gerekir.¹²⁵ İşçinin kişisel özelliklerinin belirlenmesi noktasında da işçinin aldığı eğitim önem taşımaktadır. Bunun yanında işçinin kişisel özelliklerinin belirlenmesi açısından işçinin söz ve tutumu da etkili olmaktadır.¹²⁶ İşçi, iş görme borcunu şahsen ve özenle ifa etmekle yükümlüdür.¹²⁷

İş görme unsuru, hizmet sözleşmesinin temel unsurlarından biridir. Ancak iş görme unsuru hizmet sözleşmesini diğer özel hukuk sözleşmelerinden ayıran bir unsur değildir.¹²⁸ Örneğin eser sözleşmesinde yüklenici, bir eser meydana getirme veya mevcut bir eserde iş sahibinin istediği değişiklikleri veya yenilikleri yapmaktadır.¹²⁹ Bu nedenle eser sözleşmesinde de yüklenici bir iş yapma yükümlülüğü altına girmektedir. Dolayısıyla eser sözleşmesinde de bir iş görme unsuru bulunmaktadır.¹³⁰

117 Aktay, Arıcı ve Kaplan (n 104) 93; Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 542-543; Akkurt (n 20) 17-19.

118 Yavuz, Acar ve Özen (n 114)484; Ekmekçi (n 25) 18-20.

119 Akkurt (n 20) 17; Başak Güneş ve Faruk Barış Mutlay, 'Yeni Borçlar Kanununun "Genel Hizmet Sözleşmesi"ne İlişkin Hükümlerinin İş Kanunu ve 818 Sayılı Kanunla Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi' (2011) 3(30) Çalışma ve Toplum 241, 242.

120 Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 582-583.

121 Akyiğit (n 26) 40-42; Güneş ve Mutlay (n 112) 246.

122 Tunçomağ ve Centel (n 35) 53-54; Çil, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları (2020-2021 Yılları)* (n 18) 27-28.

123 Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 542; Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 581-582.

124 Akkurt (n 20) 20; Güneş ve Mutlay (n 112) 246.

125 Demircioğlu ve Centel (n 6) 101; Dursun (n 115) 2421-2422.

126 Ayşe Çalışkan, 'İşe Alım Sürecinde Tarafların Birbirlerine Karşı Sergiledikleri Etik Dışı Davranışlar: Sakarya İlinde Bir Araştırma' (Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi 2019) 52-54.

127 Zeynep Aslı Özkan, *İş Sözleşmesi Kapsamında İşçinin İş Görme Borcu* (On İki Levha Yayıncılık 2019) 97-98.

128 Akkurt (n 20) 48-49; Yener (n 16) 114-115.

129 Pakize Ezgi Akbulut, 'Yüklenicinin Eser Meydana Getirme Borcu' (2020) 11(1) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 87, 88.

130 Fahrettin Aral ve Hasan Ayrancı, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* (15. Bası, Yetkin Yayınları 2022) 339-340.

Söz konusu açıklamalar ışığında görülmektedir ki, hizmet sözleşmesinde işçi sıfatıyla yer alan tarafın, hizmet sözleşmesinden kaynaklanan iş görme borcu ortaya çıkmaktadır.¹³¹ Ancak, burada işçinin ne zaman iş görme borcu altına gireceği sorusu gündeme gelmektedir.¹³² Bu bağlamda iş görme iradesiyle işverenin otoritesi altına giren işçiler iş görme borcunun da borçlusu haline gelmektedir.¹³³

İşçinin iş görmesi için mutlaka bir eylemde bulunması şart değildir. Zira işçi, iş görmek için işverenden emir ve talimat almak için hazır beklemesi de iş görme borcunun bir parçasıdır.¹³⁴

Önemle belirtmek gerekir ki, işçinin iş görmek için hazır olmasına karşın, işverenin iş vermemesi nedeniyle işçinin bekleyerek geçirdiği sürelerde de işçi iş görme borcunu yerine getirmiş kabul edilmektedir.¹³⁵ Zira İş K. m. 66/I-c hükmüne göre, işçinin işinde ve her an iş görmeye hazır bir halde bulunmakla beraber çalıştırılmaksızın ve çıkacak işi bekleyerek boş geçirdiği sürelerde işçi çalışmış sayılmakta ve bu süreler işçinin günlük çalışma süresinden sayılmıştır. Bu şekilde işçi fiilen iş görmemiş olsa dahi iş görmüş kabul edilmiştir.

D. ÜCRET UNSURU

Hizmet sözleşmesinin bir diğer unsuru da ücrettir.¹³⁶ Hizmet sözleşmesi kapsamında belli bir iş karşılığında belli bir ücretin ödenmesi zorunludur.¹³⁷ Aksi halde bir hizmet sözleşmesinin varlığından bahsetmek mümkün olmayacaktır.¹³⁸ Zira İsviçre Borçlar Kanunu'nun (OR) 320. maddesinin 2. fıkrasında hizmet sözleşmesi kapsamında ancak belli bir ücret karşılığında bir işin görülebileceği hükme bağlanmıştır.

Bu doğrultuda ücret hizmet akdinin zorunlu bir unsurudur. Ücret olmaması halinde ortada bir hizmet sözleşmesi de olmayacaktır.¹³⁹ Ayrıca bir kimsenin ücret almadan bir başkasının işini görmesi de çalışma yaşamı açısından olağan bir durum değildir. Dolayısıyla hatır karşılığı veya ahlaki ödevler için yapılan ücretsiz çalışmaların hizmet sözleşmesi olarak nitelendirilmesi söz konusu değildir.¹⁴⁰

İş Kanunu'nun 32. maddesinin 1. fıkrasına göre ücret, “bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutar” şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre ücret, iş ilişkisi kapsamında işin yerine getirilmesiyle doğan para ve para ile ölçülebilen değerlerdir.¹⁴¹

131 Yavuz, Acar ve Özen (n 114) 486-488.

132 Özkan (n 127) 113-115; Yener (n 16) 111-112.

133 Muhittin Astarlı, İş Hukukunda Çalışma Süreleri (Seçkin Yayıncılık 2008) 141-142.

134 Seza Reisoğlu, *Hizmet Akdi* (Ankara Üniversitesi Yayınları 1968) 40-41; Güneş ve Mutlay (n 112) 246-247.

135 Yusuf Alper ve İlknur Kılık, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku* (3. Bası, Dora Yayıncılık 2017) 54.

136 Demircioğlu ve Centel (n 6) 35-36; Yener (n 16) 27-28; Ufuk Can Kurşun, *Genel Hizmet Sözleşmesi ve İşçinin Borçları* (Platon Hukuk 2022) 23.

137 ILO, C. 95. Art. 1.

138 Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 78-79; Narmanlıoğlu (n 3) 72-73.

139 Narmanlıoğlu (n 3) 72-73; Demircioğlu ve Centel (n 6) 33-36.

140 Yüce (n 9) 5; A. Eda Manav Özdemir ve İftar Urhanoglu, “Türk İş Hukukunda Ücretin Güvencesi” (2022) 0(2) YBHD 1438, 1440.

141 Evren, *İş Hukukunda Ücret Uygulaması* (n 36) 5; Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 541.

Öğretide bir tanıma göre ücret işçinin yaptığı işin karşılığı olarak işverenin yaptığı para ve para karşılığı olan aynı ödemelerin tümüdür.¹⁴² Öyleyse ücret, hem parasal hem de aynı ödemeleri kapsamaktadır.¹⁴³ Ancak öğretide bir görüşe göre, yapılan iş karşılığı ödenecek ücret, her ne kadar nakden ödenebileceği gibi aynı olarak ödenebilecek olsa da, ücretin geçerli para birimi üzerinden nakden ödenmesi gerekmektedir.¹⁴⁴ Öğretide bir diğer görüş de, asıl ücretin nakdi olarak bir başka ifadeyle para ile ödenmesi gerektiği yönündedir. Bunun nedeni, İş K. m. 32/1'de ücret tanımı yapılırken “...para ile ödenen tutar” ifadesinin geçmesidir.¹⁴⁵ Şu halde asıl ücret, para ile yapılan ödemelere karşılık gelmektedir.¹⁴⁶ Ücretin asıl ücret ve ek ücret şeklinde sınıflandırılması mümkündür.¹⁴⁷

Asıl ücret, işçinin yaptığı işin karşılığı olarak ödenen ücrettir. Ek ücret ise, asıl ücret dışında işçiye verilen diğer ödemelerdir.¹⁴⁸ Hemen belirtelim ki, ücret asıl ücret ve ek ücret şeklinde bir tasnife tabi tutulmakla birlikte ücret denildiğinde geniş anlamda ücret anlaşılmaktadır ve ücret, hem asıl ücreti hem de ek ücreti kapsamaktadır. O halde tüm bu ödemelerin tamamı ücreti ifade etmektedir.¹⁴⁹ Ancak, işçiye yapılan ödemelerin net tutarının belirlenebilmesi açısından asıl ücretin ve ek ücretin doğru tespiti büyük önem taşımaktadır. Bu tür sorunların yaşanmaması adına işverenin kestiği ücret pusulasında asıl ücret ve ek ücret tutarının net bir şekilde gösterilmesi ve ücret pusulasında ücretten yapılan kesintilerin de yer alması gerekmektedir.¹⁵⁰ Buna mukabil olarak, ücretin hizmet sözleşmesinde açıkça gösterilmesi zorunlu değildir.¹⁵¹ Zira TBK'nin 401. maddesinde işverenin sözleşmede veya toplu iş sözleşmesinde belirlenen bir ücreti ödemesi gerektiği, sözleşmede ücretin düzenlenmemesi halinde ise işverenin işçiye asgari ücretten az olmamak kaydıyla emsal işçi ücretini ödemesi gerektiği hükme bağlanmıştır. Bu şekilde alt sınır olarak asgari ücret baz alınmıştır.¹⁵²

Önemle belirtmek gerekir ki, emsal işçi ücreti üzerinden ödeme yapılacak işin niteliği itibarıyla karşılıksız yapılamayacak bir iş olması gerekir. İşin karşılıksız yapılabilecek bir iş olması halinde söz konusu iş, yardım veya bağış vaadi kapsamında yapılmış kabul edilecektir.¹⁵³

142 Çil, *İş Hukukunda İşçinin Ücreti* (n 40) 106; Yener (n 16) 27-28.

143 Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 544-555.

144 Erol (n 71) 10; Kurşun (n 136) 23-25.

145 Akkurt (n 20) 17; Manav Özdemir ve Urhanoglu (n 140) 1442-1443.

146 Günay (n 45) 102-103; Mustafa Kılıçoğlu, *İlke Kararlar Işığında İş Hukukunda Temel Kavramlar* (Turhan Kitanevi 2009) 523-525.

147 Akyiğit (n 26) 193; Çil, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları (2020-2021 Yılları)* (n 18) 672-675; Tunçomağ ve Centel (n 35) 105-106.

148 Çil, *İş Hukukunda İşçinin Ücreti* (n 40) 3-4; Eda Karaçöp, 'Türk İş Hukukunda Ücretin Korunması' (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi 2012) 9-11.

149 Tunçomağ ve Centel (n 35) 105-106; Narmanlıoğlu (n 3) 282-283.

150 Murat Şen, 'İşverenin Ücret Ödeme Borcunu İspat Vasıtaları' (2006) 3(1) EÜHFD 168, 170; Eyrenci, Taşkent ve Ulucan (n 24) 148-149.

151 Süzek ve Başterzi (n 17) 477-478; Karaçöp (n 141) 7-8.

152 Faruk Andaç, 'İş Hukukunda Asgari Ücretin Önemi' (2016) 15(1) İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1, 3.

153 Erol (n 71) 10; Manav Özdemir ve Urhanoglu (n 140) 1440.

Yargıtay, hizmet sözleşmesinde ücretin belirlenmemesi halinde işçinin kişisel becerilerine, işyerindeki pozisyonuna, kıdemine, yaptığı işin niteliğine, iş sözleşmesinin türüne, işyerinin yapısal özelliklerine ve emsal işçinin ücretine göre ücretin belirlenmesinin yerinde olacağını ifade etmiştir.¹⁵⁴

Yargıtay başka bir kararında daha az vergi veya sigorta primi ödemek için hizmet sözleşmelerinde veya ücret bordrolarında ücretin düşük gösterilebildiğini, gerçek ücretin tespiti açısından işçinin kıdemi, unvanı, fiilen yaptığı işi, işyerinin yapısı ve emsal işçinin ücreti üzerinden işçi ücretinin tespit edilmesi gerektiği, bu kapsamda tanık beyanlarına da başvurulabileceği yönünde hüküm tesis etmiştir.¹⁵⁵ Zira uygulamada işçiye ödenmesi gereken ücretin miktarının ne olduğu veya işçiye ücret ödemesinin yapılıp yapılmadığı meselesi sıklıkla karşılaşılan sorunlardan biridir.¹⁵⁶ Bu nedenle ücretin doğru tespiti büyük önem taşımaktadır.¹⁵⁷ Nitekim ücret bordrolarında gösterilen ücret tutarı ile işçinin gerçek ücretinin örtüşmediği durumlarla sıklıkla karşılaşılabilir.¹⁵⁸

İşçinin iş görme edimi karşılığında hak ettiği ücret, hizmet sözleşmesi ile düzenlenebileceği gibi toplu iş sözleşmesiyle de düzenlenebilir.¹⁵⁹ Hizmet sözleşmesinde veya toplu iş sözleşmesinde ücretin düzenlenmemesi halinde diğer kriterler doğrultusunda işçinin hak ettiği ücret belirlenmektedir.¹⁶⁰ Zira iş görme ediminin karşılığı olan ücretin işçiye ödenmesi zorunludur.¹⁶¹

Yapılan açıklamalar çerçevesinde işverenin iş görme borcunu ifa eden işçiye o işin karşılığı olan ücreti ödemesi gerekir.¹⁶² Ücret unsuru hizmet sözleşmesini bir iş görme sözleşmesi olan vekalet sözleşmesinden ayıran bir unsurdur.¹⁶³ Zira ücret, vekalet sözleşmesinin zorunlu bir unsuru değildir.¹⁶⁴ Vekalet sözleşmesi, bir ücret karşılığında yapılabileceği gibi ücretsiz de yapılabilmektedir.¹⁶⁵

154 Yargıtay 22. HD, E 2016/13619, K 2019/13126, 17.06.2019; Yargıtay 9. HD, E 2008/372, K 2009/15530, 02.06.2009, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi: 17.01.2023.

155 Yargıtay 9. HD, E 2010/38484, K 2013/2588, 17.04.2013, <<https://app.e-uyar.com/blog/index/3b40df43-85d3-429c-abd8-af35ddd465b3>> Erişim Tarihi: 12.02.2024.: Ücretin belirlenmesi açısından farklı açılardan bir değerlendirmenin yapılması önem arz etmektedir. Bu nedenle her zaman sadece ücret bordroları ile sınırlı kalacak bir inceleme yerine, gerçek ücretin tayini noktasında katkı sağlayacak her türlü paradigmanın göz önünde bulundurulması fayda sağlamaktadır. Bu kapsamda gerçek ücretin tespit edilebilmesi için lüzumlu her türlü vasıttan yararlanmak mümkündür.

156 Çil, *İş Hukukunda İşçinin Ücreti* (n 40) 5-6; Manav Özdemir ve Urhanoglu (n 140) 1443-1444.

157 Şen (n 150) 148-150.

158 Demir, *İş Hukuku ve Uygulaması* (n 3) 402-403; Tunçomağ ve Centel (n 35) 126-130.

159 İsa Karakaş, *İşçi Alacakları ve Tazminatları İle Dava Yolları* (Bilge Yayınevi 2014) 35-36.

160 Ahmet Terzioğlu, 'İş Hukukunda İşverenin Borcu Olarak Ücret' (2019) 18(72) Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi 1939, 1940.

161 Demircioğlu ve Centel (n 6) 135-136; Manav Özdemir ve Urhanoglu (n 140) 1440-1441.

162 Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 541; Süzek, *İşçi Ücretlerinin Ödenmemesinin Hukuki Sonuçları* (n 1) 214-215; Kurşun (n 136) 23; Yener (n 16) 27.

163 Vehbi Umut Erkan, '6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Vekalet Sözleşmesinde Vekalet Veren Ücret Ödeme Dışındaki Diğer Borçları' (2013) 62(2) AÜHFD 443, 444.

164 Reyhani. Yüksel, 'Vekalet Sözleşmesinde Vekalet Veren (Müvekkil) Borçları' (2013) 0(134) E-Akademi Hukuk Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi 1, 5.

165 Zeynep Bölükbaşı, 'Vekalet Sözleşmesi ve Vekilin Hesap Verme Borcu' (10 Haziran 2020) <http://www.yaziciiao.com/wp-content/uploads/2020/03/vekalet_sozlesmesivevekilinhesapvermeborcu-zeynepbolukbasi-subat2020.pdf> Erişim Tarihi 02.02.2023.

III. HİZMET SÖZLEŞMESİ İLE ESER SÖZLEŞMESİNİN VE VEKALET SÖZLEŞMESİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Genel olarak iş görme sözleşmeleri, konusu iş görme edimi olan, özel tip borç sözleşmeleridir.¹⁶⁶ İş görme edimi, işi üstlenen tarafın bedeni ve fikri özellikleri kapsamında sahip olduğu bilgi, beceri, yetenek, işe ilişkin yeterlilik ve güç seviyesinden oluşan emek unsurunu ihtiva eden fikri ve/veya bedeni çabadan oluşsan fiilleri ya da faaliyetleri içeren, karşı tarafın ihtiyacını gidermeye yönelik bir olgudur.¹⁶⁷ Ancak, iş görme sözleşmelerinin konusu iş görme edimi olmakla birlikte, iş görme sözleşmeleri, taraflara yüklenen yükümlülükler ve hedeflenen sonuçlar bakımından birbirinden farklılaşmaktadır.¹⁶⁸

A. VEKLAET SÖZLEŞMESİ İLE HİZMET SÖZLEŞMESİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Vekalet sözleşmesi, TBK m. 502/I hükmüne göre vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya vekalet verenin bir işlemi yapmayı üstlendiği bir sözleşmedir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlerin niteliklerine göre uygun düştüğü ölçüde TBK'de düzenlenen diğer iş görme sözleşmelerine de uygulanacağı düzenlenmiştir. Yine söz konusu maddenin son fıkrasında ise sözleşme veya teamülün varlığı halinde vekilin ücrete hak kazanacağı ibaresi yer almaktadır.

Genel olarak vekalet sözleşmesi, bir kişinin bir işini görmesi için kendi yerine başka birini yetkili kıldığı bir sözleşmedir.¹⁶⁹ Daha kapsamlı şekilde ele alacak olursak vekalet sözleşmesi, vekilin vekalet verenin iradesine ve menfaatine uygun bir sonuca yönelik işin görülmesini bir zaman sınırlaması olmaksızın ve bir ölçüde bağımsız olarak yapma borcunu sonuç rizikosundan sorumlu olmamak kaydıyla üstlendiği bir sözleşmedir.¹⁷⁰

Vekilin istenen sonucu elde edememesi halinde herhangi bir sorumluluğu oluşmamaktadır.¹⁷¹ Vekilin müvekkilinin bir işini yapması veya bir işlemi gerçekleştirmesi için gereken özen ve çabayı göstermesi yeterlidir ve vekilin sonuç sorumluluğu bulunmamaktadır.¹⁷²

Hizmet sözleşmesinde de işçinin gereken özen ve çabayı göstermesi yeterli olmaktadır ve sonuca ilişkin herhangi bir sorumluluğu doğmamaktadır.¹⁷³ Bir başka ifadeyle işçi, iş görme edimini ifa

166 Aral ve Ayrancı (n 124) 359; Murat Aydoğdu ve Nalan Kahveci, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler Özet Ders Kitabı* (2. Bası, Yetkin Yayıncılık 2022) 12.

167 Gökhan Kazancı, 'İşçinin Özen Borcu ve Özen Borcunu İhlalinin Hukuki Sonuçları' (Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi 2006) 6.

168 Akkurt (n 20) 14; Aydoğdu ve Kahveci (n 166) 12.

169 Yavuz, Acar ve Özen (n 114) 521-522; Kurşun (n 136)43; Erol (n 71) 43-44.

170 Haluk Tandoğan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri İstisna ve Vekalet Sözleşmesi Vekaletsiz İş Görme C. II* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1977) 209; Arzu Oğuz, 'Roma ve Türk Hukukunda İnançlı İşlem ve Vekalet Sözleşmesinin Karşılaştırılması' (1989-1990) 41(1-4) AÜHFHD 202, 206.

171 Murat Yavuz, 'Roma ve Türk Hukuklarında Vekalet Sözleşmesi' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi 2007) 44-45; Eraslan Özkaya, *Vekalet Sözleşmesi ve Vekaletin Kötüye Kullanılması* (5. Bası, Seçkin Yayıncılık 2023) 51.

172 Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 727-729; Şebnem Akipek, 'Vekalet Sözleşmesi' iç Hakan Tokbaş (edr), *Vekalet Sözleşmeleri Kısa Şerhi* (Aristo Hukuk Yayınevi 2017) 128-130.

173 Hasan Kayırgan, 'İş Hukukunda Sadakat Borcunun Genel Bir Görünümü' (2014) 20(1) MÜHFHAD 460, 461; Özkaya (n 171) 52.

ederken gereken özeni göstermiş ancak, arzu edilen sonucu elde edememişse bundan dolayı sorumlu olmamaktadır.¹⁷⁴ Zira hizmet sözleşmesinde de işçinin sonuç sorumluluğu yoktur ve işçinin sorumluluğu iş görme borcunu ifa ederken gereken azim, dikkat ve çabayı göstermesine ilişkindir.¹⁷⁵

Bu doğrultuda vekilin sonuç sorumluluğu olmayıp, vekalet verenin menfaatine ve iradesine uygun şekilde işin görülmesi için gerekli çabayı göstermesi yeterlidir.¹⁷⁶ O nedenle vekilin vekalet verenin güvenini boşa çıkartmayacak şekilde vekillik görevini ifa etmesi gerekir. Zira vekalet sözleşmesi de güvene dayanan bir sözleşmedir. Nitekim taraflar arasında güven esasına dayanan bir ilişki kurulmaktadır.¹⁷⁷

Vekalet sözleşmesi, hukuki niteliği itibarıyla bir borç sözleşmesi olup, iki tarafa da borç yükleyen sözleşmelerdendir.¹⁷⁸ Vekalet sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Ancak vekalet sözleşmesinin tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme halini alması mümkündür. Zira vekalet sözleşmesinde vekil ücretsiz iş görebileceği gibi, bir ücret karşılığında da iş görebilmektedir.¹⁷⁹ Vekalet sözleşmesi niteliği itibarıyla bir iş görme sözleşmesidir.¹⁸⁰ Vaka vekalet sözleşmesi kapsamında vekil, vekalet verenin bir işini görmekte ve iş görürken de vekalet verenin menfaatine hareket etmektedir.¹⁸¹

Kural olarak vekalet sözleşmesi ivazsız bir sözleşmedir.¹⁸² Nitekim vekalet sözleşmesi açısından ücret zorunlu bir unsur olmayıp, vekalet sözleşmesi kapsamında vekilin ücretsiz iş görmesi mümkündür.¹⁸³ Ancak, ücretin vekalet sözleşmesinin bir unsuru olması halinde, vekil ücret talep edebilmektedir.¹⁸⁴ Zira teamül gereği veya sözleşmede kararlaştırılması halinde vekil ücrete hak kazanmış olmaktadır.¹⁸⁵ Ayrıca belirtmek gerekir ki, vekalet sözleşmesi kural olarak ivazsız bir sözleşme olmakla birlikte, sıklıkla uygulamada bu sözleşmenin ivazlı yapıldığı görülmektedir.¹⁸⁶

Vekalet sözleşmesi, güvene dayanan bir sözleşmedir. Zira vekil ile vekalet veren arasında güçlü bir güven ilişkisi bulunmaktadır.¹⁸⁷ Vekil ile vekalet veren arasında güvene dayanan özel bir bağ kurulmaktadır. Bu nedenle taraflar arasında oluşan bu güvenin korunması büyük öneme sahiptir.¹⁸⁸

174 Makas (n 61) 153; Rumeysa Çevik, 'Hizmet Sözleşmesinde İş Görme Borcunun İfa Edilmemesi' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi 2021) 40.

175 Zencir Yumuşakbaş (n 63) 34; Kurşun (n 136) 46; Çevik (n 174) 44-45.

176 Yavuz, Acar ve Özen (n 114) 663; Erol (n 71) 43-44; Yavuz (n 171) 35-36.

177 Yasemin Durak, 'Güven Sorumluluğu ve "Culpa in Contrahendo"' (2017) 25(1) SÜHFD 245, 247.

178 Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 716; Bayram Aslan, 'Vekilin Özen Borcu' (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi 2014) 2-3.

179 Yavuz, Acar ve Özen (n 114) 527-528; Çevik (n 174) 41-42.

180 Özkaya (n 171) 36; Yavuz, Acar ve Özen (n 114) 528-529; Tandoğan (n 170) 209-210.

181 Bölükbaşı (n 165) 2-3; Yavuz (n 171) 45-46.

182 Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 717.

183 Seçkin Topuz, 'Türk Hukuku'nda Vekalet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu' (Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi 2001) 23-24.

184 Yavuz (n 171) 14; Ruhi (n 107) 1247-1248.

185 Aslan (n 172) 2; Erol (n 71) 51-52; Topuz (n 183) 41-42.

186 Suat Sarı, 'Vekalet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2003) 25-26; Aslan (n 172) 2-3.

187 Onur Yılmaz, 'Birlikte Vekalet' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2017) 27-28.

188 Özkaya (n 171) 27; Kurşun (n 136) 47; Yavuz (n 171) 35-36.

Vekalet veren, vekilin mesleki bilgisine, yeteneklerine ve kişiliğine güvenerek ona yetki vermektedir. Böylelikle normal bir sözleşme ilişkisinin tarafları arasında görüldenden daha yüksek derecede güven oluşmaktadır.¹⁸⁹

Vekalet sözleşmesi rızai bir sözleşme olup, ekseriyetle sürekli borç yükleyen bir sözleşmedir.¹⁹⁰ Zira vekalet sözleşmesinin her zaman sürekli borç yükleyen bir sözleşme olduğunu söylemek zordur. Bu noktada vekalet sözleşmesinin sürekli borç yükleyen bir sözleşme olup olmadığının tespiti açısından her somut olay özelinde bir değerlendirmenin yapılması isabetli olacaktır.¹⁹¹ Vekalet sözleşmesinin sürekli sözleşme benzeri rızai bir sözleşme olduğunu söylemek mümkündür.¹⁹² Vekalet sözleşmesi her durumda sürekli borç yükleyen bir sözleşme değildir. Vekilin iş görme edimine bağlı olarak ani edimli veya sürekli edimli bir sözleşme olarak kabul edilebilmektedir.¹⁹³ Ancak hizmet sözleşmesinde bu şekilde bir belirsizlik bulunmamaktadır. Hizmet sözleşmesi her koşulda sürekli edimli bir sözleşmedir. Hizmet sözleşmesinin ani edimli sözleşme olması gibi bir durum söz konusu değildir.¹⁹⁴ Zira hizmet sözleşmesinde belli bir süre zarfında taraflar karşılıklı olarak edimlerini yerine getirmeyi taahhüt etmektedir.¹⁹⁵ Söz konusu zaman dilimi içinde işçinin iş görme, işverenin de ücret ödeme edimi devamlılık arz etmektedir.¹⁹⁶ Dolayısıyla tarafların sözleşmeden kaynaklanan borçlarını bir seferde yerine getirmesiyle birlikte sözleşmese ilişkisi sona ermemektedir.¹⁹⁷

Vekalet sözleşmesi herhangi bir şekle tabi değildir.¹⁹⁸ Vekalet sözleşmesinde tarafların vekalet akdini sözlü şekilde veya adi yazılı şekilde ya da resmi yazılı şekilde yapması mümkün bulunmaktadır.¹⁹⁹ Zira vekalet sözleşmesinin kurulmuş kabul edilmesi için vekalet veren tarafından vekile yöneltilen irade beyanını vekilin kabul etmesi açısından herhangi bir şekil şartı öngörülmemiştir. Ancak, TBK'nin 13. maddesine göre kanunen yazılı şekilde yapılan sözleşmelerin değiştirilmesi de yazılı şekle tabidir.

Bu açıklamalara ek olarak belirtmek gerekir ki, niteliği açısından bir sözleşmenin vekalet sözleşmesi olarak kabul edilebilmesi için, tarafların anlaşması, vekilin üstlendiği işi vekalet verenin menfaatine olacak şekilde görmesi, vekilin nispeten bağımsız olması ayrıca vekilin özen ve sadakat yükümlülüğü olduğunun tespiti gerekmektedir.²⁰⁰

189 Gülsüm Soylu Ünver, 'Güven Teorisi ve Güven Sorumluluğu Kapsamında Yetkisiz Temsilcinin ve Temsil Belgesini Geri Almayanın Sorumluluğu' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi 2018) 29-30.

190 Erkan (n 156) 442-443; Aslan (n 172) 3.

191 Sarı (n 186) 30-31; Çevik (n 174) 43-44.

192 Aslan (n 172) 3; Erkan (n 156) 442-443.

193 Sinem Taştekin, 'Vekilin Vekalet Sözleşmesinden Kaynaklanan Özen Borcu', (2019) 6(2) İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 87, 89.

194 Brors (n 2) 9-10; Keser (n 29) 22.

195 Soyer (n 30) 21-22; Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 83-84.

196 Çelik, Caniklioğlu, Canbolat ve Özkaraca (n 10) 152-153; Demir, *İş Hukuku ve Uygulaması* (n 3) 75-76.

197 Yüce (n 9) 10; Çelik, Caniklioğlu, Canbolat ve Özkaraca (n 10) 153-154.

198 Yavuz, Acar ve Özen (n 114) 536-537.

199 Özkaya (n 171) 34-35; Erol (n 71) 51-52.

200 Aslan (n 172) 8; Kurşun (n 136) 47-48; Çevik (n 174) 44-45; Topuz (n 183) 31-32; Çil, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları (2020-2021 Yılları)* (n 18) 63-65.

Önemle ifade etmek gerekir ki vekalet sözleşmesi de hizmet sözleşmesi ve eser sözleşmesi gibi bir iş görme sözleşmesidir.²⁰¹ Ancak, vekilin; sonucun elde edilememesi rizikosundan sorumlu olmaması, zaman şartına bağlı olmaksızın ve nispeten bağımsız ölçüde iş görme edimini yerine getirebilmesi, vekalet sözleşmesinin hizmet ve eser sözleşmelerinden ayrılmasını sağlamaktadır.²⁰² Vekalet sözleşmesinde hizmet sözleşmesinde olduğu gibi bir bağımlılık ilişkisi söz konusu değildir.²⁰³ Bu nedenle vekil, işçi ile mukayese edildiğinde daha bağımsızdır. Ayrıca vekilin istediği zaman sözleşmeyi sonlandırmasının önünde hiçbir engel bulunmamaktadır.²⁰⁴ Zira vekalet sözleşmesi de hizmet sözleşmesi gibi bir iş görme sözleşmesi olsa dahi, vekalet sözleşmesi kapsam ve nitelik itibarıyla hizmet sözleşmesinden farklı bir sözleşmedir.²⁰⁵

Vekalet sözleşmesi hizmet sözleşmesi ile karşılaştırıldığında vekalet sözleşmesinde bağımlılık unsuru, hizmet sözleşmesine göre daha zayıftır.²⁰⁶ Hizmet sözleşmesinde ise sıkı bir bağımlılık ilişkisi bulunmaktadır ve bu nedenle işçi işi yaparken işverenin emir ve talimatları dışına çıkamamaktadır.²⁰⁷ Ancak hizmet sözleşmesinde dahi işverenin verdiği talimatların iş ile ilgili, işin akışı ve yürütülmesi ile ilgili olması gerekmektedir.²⁰⁸

Vekalet sözleşmesinde vekil, vekalet verenin iradesine ve talimatlarına uygun hareket etmelidir. Ancak vekil, vekalet verenin iradesi ve talimatları kapsamında vekalet verenin yararına bir sonuç elde edebilmek için nispeten daha bağımsızdır.²⁰⁹ Vekil, gerek mekansal olarak gerek organizasyon ağı açısından vekalet verene bağımlı değildir. Vekilin iş görürken bağımsız olması, vekili işçiden ayırmaktadır.²¹⁰

Vekalet sözleşmesi açısından ücret zorunlu bir unsur değildir.²¹¹ Vekalet sözleşmesinde ücret kanuni ve zorunlu bir unsur olmadığı için, diğer kanuni şartların olması halinde ücretsiz iş görülmesi halinde de taraflar arasında yapılan sözleşmenin vekalet sözleşmesi olarak nitelendirilmesi mümkün bulunmaktadır.²¹² Bu bağlamda istek üzerine verilen mütalaa veya tavsiyeler ücretsiz vekalet örnek olarak gösterilebilir. Ancak, taraflar aralarında bir ücret kararlaştırmışsa veya söz konusu işin ücret karşılığında görüleceğine ilişkin bir kanun hükmünün veya bir teamülün olması halinde vekil ücrete

201 Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 728-729; Yavuz (n 171) 40; Ömer Ergun, *Borçlar Hukuku (Özel Hükümler) Ders Notları* (1. Bası, Seçkin Yayıncılık 2018) 234-235.

202 Aslan (n 172) 2; Erol (n 71) 47-48; Topuz (n 183) 6-7.

203 Çil, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları (2020-2021 Yılları)* (n 18) 62-63.

204 Veysel Başpınar, *Vekilin (Avukatın, Hekimin, Mimarın, Bankanın) Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu* (2. Bası, Yetkin Yayınları 2004) 161; Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 755.

205 Süzek ve Başterzi (n 17) 249; Çevik (n 174) 45-46; Topuz (n 183) 7.

206 Tekmen (n 97) 29; Ruhi (n 107) 1250-1252; Yavuz (n 171) 40.

207 Korkmaz ve Alp (n 100) 103-104; Akyiğit (n 26) 61-62; Çil, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları (2020-2021 Yılları)* (n 18) 62.

208 Çevik (n 174) 215-217; Çil, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları (2020-2021 Yılları)* (n 18) 62-63; Yener (n 16) 39-40; Korkmaz ve Alp (n 100) 102.

209 Nureddin Demir, 'Vekalet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi 2008) 5; Sarı (n 186) 21.

210 Sarı (n 186) 21; Demir (n 187) 5; Erol (n 71) 51.

211 Yüksel (n 157) 5; Topuz (n 183) 23-24; Yavuz (n 171) 33-35.

212 Topuz (n 183) 23-24; Yüksel (n 157) 5-6.

hak kazanmaktadır.²¹³ Önemle belirtmek gerekir ki, vekalet sözleşmesi ücretsiz yapılabilen bir sözleşme olmakla birlikte, tarafların sözleşme ile kararlaştırması halinde ücretli de yapılabilen bir sözleşmedir.²¹⁴ Ancak Türk-İsviçre Hukuk sisteminde vekalet sözleşmesinin bir ücret karşılığında ya da ücretsiz yapılabilmesi, sözleşmenin uygulama alanının genişlemesine yol açmıştır.²¹⁵

Bu açıklamalara ek olarak, vekalet sözleşmesinde vekil, zaman kaydına bağlı olmaksızın iş görme edimini yerine getirmektedir. Ancak hizmet sözleşmesinde ise işçi iş görme edimini zamana bağlı olarak yerine getirmektedir.²¹⁶ Dolayısıyla işin zamana bağlı olmadan yapılması vekalet sözleşmesini hizmet sözleşmesinden ayırırken²¹⁷, sonuçtan vekilin sorumlu tutulmaması da vekalet sözleşmesini eser sözleşmesinden ayırmaktadır.²¹⁸

B. ESER SÖZLEŞMESİ İLE HİZMET SÖZLEŞMESİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Eser sözleşmesi İsviçre Hukuku'nda özel olarak düzenlenmiştir.²¹⁹ Türk Hukuku'nda da eser sözleşmesi İsviçre Hukuku ile benzer şekilde düzenlenmiştir. Bu bağlamda Türk Hukuku'nda eser sözleşmesinin ne şekilde düzenlendiğini ele almak isabetli olacaktır.

Yürürlükten kalkan 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 335. maddesine göre, *“İstisna, bir akitir ki onunla bir taraf (müteahhit), diğer tarafın (iş sahibi) vermeği taahhüt eylediği semen mukabilinde bir şey imalini iltizam eder”* Buna göre eser sözleşmesi, bir tarafın diğer tarafa bir semen vermesi karşılığında diğer tarafın bir şey imal etmeyi yüklediği sözleşmedir.²²⁰ 6098 sayılı TBK'nin 470. maddesine göre eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığı olarak bir bedel ödemeyi üstlendiği bir sözleşmedir. Öğretiye göre eser sözleşmesi, iş sahibinin ödemeyi üstlendiği ücret mukabilinde yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi ve bu eseri teslim etmeyi yüklediği iki tarafa borç yükleyen ve iki taraf için hak doğuran bir sözleşmedir.²²¹ TBK'nin 470. maddesinde yer almamasına karşın öğreti²²² eser sözleşmesini tanımlarken yüklenicinin bir eser meydana getirmesi ile yetinmemiş, bu eseri teslim etmesi gerektiğine de işaret etmiştir. Kanaatimizce bu görüş isabetlidir. Zira yüklenicinin meydana getirdiği eseri taahhüt ettiği şekilde iş sahibine teslim etmemesi halinde yüklenici eser sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemiş olacaktır.

213 Demir (n 187) 6; Kurşun (n 136) 47-48.

214 Elif Bolat ve Mustafa Tiftik, 'Uygulamada Vekilin Özen Borcu' (2017) 5(2) Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1, 4.

215 Sarı (n 186)25-26; Erol (n 71)51-52; Ruhi (n 107)1247-1248.

216 Bölükbaşı (n 165) 3; Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 728-729; Çevik (n 174) 45-46.

217 Onur Boz, 'Avukatın Malpraktis Sorumluluğu' (Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi 2011) 27.

218 Yargıtay 9. HD, E 2010/7939, K 2012/15559, 03.05.2012.

219 OR. Art. 363.

220 Şafak Güleç, *Eser Sözleşmesinin Beklenilmeyen Haller Nedeniyle Feshi* (Yetkin Yayınevi 2009) 1; Cem Baygın, *Türk Hukukuna Göre İstisna Sözleşmesinde Ücret ve Tabi Olduğu Hükümler* (Beta Yayınevi 1999) 8-9; Turan Şahin, *Eser Sözleşmesinde Yüklenicinin Eseri Teslim Borcunu İfada Temerrüdü* (Seçkin Yayıncılık 2012) 26; Elce Tutar, 'Eser Sözleşmesinde Yüklenicinin Eseri Şahsen İfa Borcunun İstisnaları' (2018) 5(2) İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 293, 295.

221 Aral ve Ayrancı (n 124) 328; Baygın (n 208) 8; Şahin (n 209) 26-27.

222 Baygın (n 211) 8-10; Şahin (n 211) 26; Güleç (n 211) 1-2; Tutar (n 211) 295-297.

Bu açıklamalar çerçevesinde eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi ve bu eseri teslim etmeyi, bunun karşılığında iş sahibinin de yükleniciye bedel ödemeyi üstlendiği bir sözleşmedir.²²³ Ancak önemle belirtmek gerekir ki eser sözleşmesinde hizmet sözleşmesinde olduğu gibi bir bağımlılık ilişkisi bulunmamaktadır.²²⁴ İş sahibi uzmanlık gerektiren bir işin yapımı için yüklenici ile anlaşmaya varmaktadır.²²⁵ Bu anlaşma ile birlikte yüklenici ile iş sahibi arasında bir bağımlılık ilişkisi kurulmamaktadır. Lakin eser sözleşmesinin kurulması ile birlikte iş sahibinin bilgi verme, aydınlatma ve üst denetim gibi yükümlülükleri ortaya çıkmaktadır.²²⁶

Hizmet sözleşmesinde işçi ile işveren arasında güçlü bir bağımlılık ilişkisi bulunmaktadır. Bu şekilde hizmet sözleşmesinde, eser sözleşmesinden farklı olarak işçi ile işveren arasında kişisel ve hukuki bir bağ kurulmaktadır.²²⁷ Eser sözleşmesinde yüklenici ile iş sahibi arasında bu şekilde bir bağımlılık ilişkisi olmayıp, taraflar sözleşmeden doğan borçlarını yerine getirmekle yükümlü olmaktadır. Dolayısıyla eser sözleşmesi de bir iş görme sözleşmesi olmakla birlikte, hizmet sözleşmesi gibi bağımlılık ilişkisine dayanan bir sözleşme değildir.²²⁸ Ayrıca önemle belirtmek gerekir ki yüklenici, eser sahibine bağımlı olmamakla birlikte, yüklenicinin bir ücret mukabilinde eser inşa etmesi yeterli olmayıp, bu eseri teslimi zaruridir.²²⁹ Öyleyse eser sözleşmesi sonuç sorumluluğuna dayanan bir sözleşmedir.²³⁰ Ancak hizmet sözleşmesi sonuç sorumluluğuna dayanan bir sözleşme değildir.²³¹

İşçi, iş görme edimini ifa ederken gereken özeni göstermişse, belli bir sonucu elde edemese dahi sorumlu olmamaktadır.²³² İşçinin asli sorumluluğu işverenin emir ve talimatları doğrultusunda gereken dikkat ve özeni göstererek kendisine verilen işi yapmaktan ibarettir.²³³

Eser sözleşmesi, iki taraflı ve iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir.²³⁴ Eser sözleşmesi, niteliği itibarıyla tam iki tarafa borç yükleyen (sinallagmatik) sözleşmelerdendir. Bu nedenle eser sözleşmesinde her iki tarafın da birbirine karşı asli edim yükümlülüğü bulunmaktadır.²³⁵

223 Theodor Bühler, Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilrecht, Band V/2d (Der Werkvertrag, Art. 363-379 OR, Zürich 1998) 118; Zekeriya Kurşat, 'Eser ve Vekâlet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükmü' (2009) LXVII(1-2) İÜHFM 143, 145; Öz Seçer, IV. Eser Sözleşmelerinden Kaynaklanan Davalar (Hukuk Davaları, Seçkin Yayıncılık 2019) 1-2.

224 Yargıtay 15. HD, E 2020/1532, K 2021/2837, 17.06.2013.

225 Azmi Ardic, 'Eser Sözleşmesinde İş Sahibinin Birlikte Hareket Etme Yükümlülüğü' (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi 2016) 14-15.

226 Güleç (n 211) 2-3; Baygın (n 211) 9-11; Şahin (n 211) 26-28; Tutar (n 211) 296-298.

227 Günay (n 45) 93.; Demircioğlu ve Centel (n 6) 33-34; Yapışlar (n 75) 20.

228 Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 543; Süzek ve Başterzi (n 17) 153.

229 Seçer (n 223) 2-3; Ardic (n 212) 11-12; Baygın (n 208) 9-10; Şahin (n 209) 43-44.

230 D. B. Sendi Yakuppur, 'Borçlar Kanununa Göre Eser Sözleşmesinde Müteahhidin Eseri Teslim Borcu ve Teslim Borcuna Aykırılıkları' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2009) 6.

231 Zencir Yumuşakbaş (n 63) 34; Akkurt (n 20) 43-44; Yener (n 16) 25-27.

232 Makas (n 61) 153; Zencir Yumuşakbaş (n 63) 34-35.

233 Kayırgan (n 60) 461; Makas (n 61) 153-154.

234 Ali Avcı, 'Türk Borçlar Kanunu'nda Yüklenicinin Sadakat ve Özen Borcu' (2017) 0(119) TBB Dergisi 369, 370.

235 Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 593; Baygın (n 208) 10.

Eser sözleşmesi kapsamında yüklenici bir eser meydana getirip bunu teslim etme borcu altına girerken, bunun karşılığında iş sahibi de ücret ödeme borcu altına girmektedir.²³⁶ Hizmet sözleşmesi de iki taraflı ve tam iki tarafa borç yükleyen (sinallagmatik) bir sözleşmedir.²³⁷

Hizmet sözleşmesi ile işçi iş görme borcu altına girerken, buna mukabil olarak işveren de ücret ödeme borcu altına girmektedir.²³⁸ Dolayısıyla iş görme edimini yerine getiren işçi, yaptığı işin karşılığı olan ücreti talep edebilmektedir.²³⁹

Taraflar aksini kararlaştırmamışsa veya işin niteliğinden aksi anlaşılmamakta ise, yüklenici eseri teslim ile birlikte ücrete hak kazanmaktadır. Bu nedenle eser sözleşmesi tarafların edimlerini karşılıklı değişimini konu edinen bir sözleşmedir.²⁴⁰ Hizmet sözleşmesinde ise, işçi iş görme edimini yerine getirmekle ücrete hak kazanmaktadır. İş görme edimini yerine getiren işçiye dönemsel olarak belli periyotlarla ücret ödenebileceği gibi, parça başına ücret ödenmesi de mümkündür.²⁴¹

Eser sözleşmesi bir iş görme sözleşmesidir. Ayrıca eser sözleşmesi genel olarak ivazlı bir sözleşmedir.²⁴² Zira yüklenici bir eser meydana getirip, teslim etmek üzere yükümlülük altına girmektedir. Bunun karşılığında iş sahibi de bir bedel ödeme borcu altına girmektedir.²⁴³ Yine bir iş görme sözleşmesi olan hizmet sözleşmesi de ivazlı bir sözleşmedir. İş görme edimini yerine getiren işçiye ücret ödenmemesi halinde ortada bir hizmet sözleşmesi olmayacaktır.²⁴⁴ Eser sözleşmesi niteliği itibarıyla rızai bir sözleşmedir.²⁴⁵ Vaka, sözleşmenin kurulabilmesi için yüklenicinin ve iş sahibinin karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklaması yeterli olmaktadır. Sözleşmenin kurulabilmesi açısından malın teslimi veya mülkiyetin devri gibi bir işleme gerek yoktur.²⁴⁶ Yine hizmet sözleşmesi de rızai bir sözleşmedir.²⁴⁷ Ancak hizmet sözleşmesinde işçinin iş görme edimini yerine getirdikten sonra bir eser teslim etme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Söz konusu açıklamalar çerçevesinde eser sözleşmesi, tam iki tarafa borç yükleyen, ivazlı bir iş görme sözleşmesidir.²⁴⁸ Yüklenicinin borcu bir eser meydana getirme ve teslim etme, iş sahibinin borcu ücret ödemektir.²⁴⁹ Lakin iş sahibinin ücret ödeme borcu mutlaka bir para borcu değildir. Bunun

236 Aral ve Ayrancı (n 124) 328-330; Baygın (n 208) 9-10; Şahin (n 209) 26-27.

237 Demir, *İş Hukuku ve Uygulaması* (n 3) 74-75; Narmanlıoğlu (n 3) 173-174.

238 Demircioğlu ve Centel (n 6) 105.106; Yener (n 16) 35-36; Erol (n 71) 25-26.

239 Brors (n 2) 7-8; Yapışlar (n 75) 20-21; Terzioğlu (n 153) 1937-1938.

240 Orhan Hudatlı, 'Eser Sözleşmesinde Yüklenicinin Temerrüdünün Sonuçları' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi 2016) 11-12.

241 Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 83; Çelik, Caniklioğlu ve Canbolat (n 10) 156.

242 Güleç (n 209) 2; Şahin (n 209) 88; Kurşun (n 136) 43-44.

243 Akbulut (n 65) 89; Baygın (n 208) 12-13. Erol (n 71) 34-35.

244 Çelik, Caniklioğlu ve Canbolat (n 10) 156; Manav Özdemir ve Urhanoglu (n 140) 1440.

245 Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 593; Çevik (n 174) 38-40.

246 Hudatlı (n 240) 11; Baygın (n 208) 8-9; Ruhi (n 107) 602-603.

247 Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 83; Yener (n 16) 25-26.

248 Yusuf Büyükkay, *Eser Sözleşmesi* (3. Bası, Yetkin Yayıncılık 2019) 42-43; Zeynep Seda Özçelik, 'Eser Sözleşmelerinde Yüklenicinin İşe Zamanında Başlamaması ya da İş Tamamlamaması Hallerinde Sözleşmeden Dönme' (Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi 2019) 4-6.

249 OR. Art. 363; Seçer (n 223) 5-7.

tipik örneği kat karşılığı inşaat sözleşmesidir.²⁵⁰ Hizmet sözleşmesinde de işveren ödemek zorunda olduğu ücreti mutlaka para ile ödemek zorunda değildir. Zira işçi ücretlerinin nakdi olarak veya aynı olarak ödenmesi mümkün bulunmaktadır. Ancak uygulamada işçi ücretleri genellikle nakdi şekilde ödenmektedir.²⁵¹ Eser sözleşmesinin kurulabilmesi için şekil şartı bulunmamaktadır. Ancak tarafların kendi iradesi ile eser sözleşmesini bir şekle bağlamaları halinde, tarafların bu şekil şartına uyması gerekir. Aksi halde tarafların şekil şartına uymaması nedeniyle sözleşme geçersiz olacaktır. Eser sözleşmesinde esas olan yüklenicinin eseri meydana getirerek, ayıpsız ve eksiksiz şekilde iş sahibine fiilen eserin teslimini gerçekleştirmesidir.²⁵² Yine hizmet sözleşmesinin geçerliliği açısından da bir şekil şartı zorunlu değildir. Kanunda aksi yönde bir düzenleme olmadığında hizmet sözleşmesinde şekil şartı bulunmamaktadır. Buna göre kanun maddesiyle hizmet sözleşmesi açısından özel şekil şartının getirilmesi mümkündür. Örneğin İş K. m. 8 hükmünde yazılı şekil şartı getirilmiştir.

Anlaşıyor ki, yüklenici ve iş sahibi sözlü anlaşarak dahi geçerli bir eser sözleşmesi kurabilmektedir. Ayrıca tarafların iradelerini zımni şekilde açıklayarak anlaşmaları halinde dahi bu sözleşmeyi kurmaları mümkündür.²⁵³ Ancak, eser sözleşmesinin önem ihtiva etmesi ve çok kapsamlı olması halinde sözleşmenin içeriğinin ve kararlaştırılan noktaların tespiti için ispat açısından eser sözleşmesinin yazılı yapılması büyük fayda sağlamaktadır.²⁵⁴

Görüldüğü üzere, eser sözleşmesinde şekil serbestisi vardır. İstisnai olarak arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi açısından özel bir durum vardır. Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi, eser sözleşmesi ile taşınmaz satış vaadi sözleşmesinin unsurlarını içeren ve bu unsurların bir araya gelmesi ile oluşan karma tipli bir sözleşmedir. Bu nedenle arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi kapsamında taşınmaz satış vaadi söz konusu olduğu için, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin resmi yazılı şekilde yapılması gerekmektedir.²⁵⁵

Bahse konu açıklamalar ışığında eser sözleşmesi, TBK kapsamında düzenlenen sözleşmelerden biri olduğu için niteliği itibarıyla eser sözleşmesinin tipik bir sözleşme olduğu söylenebilir. Ancak, eser sözleşmesinin ani edimli mi yoksa sürekli edimli mi olduğu hususu tartışmalıdır. Öğretide bir görüşe göre, meydana getirilen eserin teslimi ile birlikte edim sonucunun gerçekleşmesi bir anda olduğu için, eser sözleşmesi ani edimli bir sözleşmedir.²⁵⁶ Bu görüşün temelinde diğer tipik sözleşmelerle mukayese edildiğinde ayırt edici olarak, bir işin görülmesi değil de işin sonucuna göre eser sözleşmesinin ortaya çıkması düşüncesi yatmaktadır.²⁵⁷ Ancak öğretide bir başka görüşe göre

250 Aral ve Ayrancı (n 124) 330-333; Bühler (n 223) 118; Baygın (n 208) 14-15.

251 Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (n 36) 595-597; Tunçomağ ve Centel (n 25) 70-72.

252 Mercan Pek, 'Eser Sözleşmesinde Yüklenicinin Borca Aykırılığı' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi 2020) 26; Ruhi (n 107) 603-604.

253 Mückl (n 13) 19-20; Özçelik (n 248) 16-17; İrem Karademir, 'Eser Sözleşmesinde Eksik İfa ve Hukuki Sonuçları' (Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi 2021) 9; Emrah Ceyhan Apanoğlu, 'Türkiye'de İnşaat Sektöründe Yargıya İntikal Eden Süre ve Özen Borcu Kaynaklı Anlaşmazlıkların Analizi' (Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi 2007) 6-7.

254 Hudatlı (n 207) 12; Erol (n 71) 36-37; Pek (n 252) 6; Karademir (n 253) 8.

255 Pek (n 252) 6-7; Ruhi (n 107) 353-355.

256 Özer Seliçi, *İnşaat Sözleşmelerinde Müteahhidin Sorumluluğu* (Fakülteler Matbaası 1978) 26-27; M. Turgut Öz, *İş Sahibinin Eser Sözleşmesinden Dönmesi* (Aristo Yayınevi 1989) 18.

257 Güleç (n 209) 2-3; Şahin (n 209) 26-27.

yüklenici sadece sonucun gerçekleşmesi için değil, bu sonucun gerçekleşmesi için taahhüt ettiği yükümlülükleri yerine getirmeyi de üstlenmektedir. Nitekim yüklenici eseri meydana getirmek üzere iş görme borcu altına girmektedir. İş görme edimi de niteliği gereği zamana yayılmaktadır. Bu nedenle eser sözleşmesi sürekli edimli bir sözleşmedir.²⁵⁸

Söz konusu açıklamalar çerçevesinde, yüklenicinin yapmayı taahhüt ettiği eser, cüzi bir masraf ile kısa süre içinde yapılabilecek ise eser sözleşmesinin ani edimli, ancak yüklenicinin yapmayı taahhüt ettiği eserin çok masraflı ve uzun sürede yapılabilecek nitelikte olması halinde eser sözleşmesinin sürekli edimli bir sözleşme olduğu kabul edilebilir.²⁵⁹

Eser sözleşmesinin ani edimli bir sözleşme olarak kabulü halinde sözleşme sona erdiğinde sözleşme geçmişe etkili şekilde ortadan kalkar ve yüklenici bu tarihe kadar yapmış olduğu işin ve kullandığı malzemelerin karşılığını sebepsiz zenginleşme hükümleri kapsamında talep edebilir. Ancak, eser sözleşmesinin sürekli edimli bir sözleşme olduğu kabul edildiği takdirde sözleşmenin sona ermesinin sonuçları ileriye etkili olacak, eserin yapılan kısmı ifa olarak kabul edilecek ve yapılan ifa varlığını sürdürecektir.²⁶⁰

Bahse konu açıklamalara ek olarak eser sözleşmesinin ani edimli fakat bazı hallerde sürekli edimli bir sözleşme olarak kabul edilmesi mümkündür.²⁶¹ Ayrıca belirtmek gerekir ki öğretide bir diğer görüşe göre, eser sözleşmesi, ani edimli borç ilişkisinin özellikleri ile sürekli edimli borç ilişkisinin özelliklerinin karışımı bir sözleşmedir.²⁶² Zira bu görüşe göre, eser sözleşmesinin doğrudan ani edimli veya sürekli edimli bir sözleşme olarak nitelendirilmesi zordur. Kanaatimizce eser sözleşmesinin sürekli edimli bir sözleşme olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim eser sözleşmesinde yüklenicinin sonuç sorumluluğu kapsamında eseri teslim yükümlülüğü olmakla birlikte, yüklenici eseri meydana getirme yükümlülüğü kapsamında iş görme borcu altına da girmektedir.²⁶³ Bu nedenle eser sözleşmesi sürekli edimli bir sözleşmedir. Hizmet sözleşmesinde ise, eser sözleşmesinde olduğu gibi ani edimli-sürekli edimli tartışmaları bulunmamaktadır. Hizmet sözleşmesi, niteliği itibarıyla sürekli edimli sözleşmelerdendir.²⁶⁴ Hizmet sözleşmesinde taraflar, belli bir süre boyunca karşılıklı edimlerini ifa etmeyi üstlenmektedir.²⁶⁵ Belli bir süre boyunca işçinin iş görme, işverenin de ücret ödeme edimi süreklilik arz etmektedir.²⁶⁶

258 Rona Serozan, *Sözleşmeden Dönme* (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1975) 174-175; Akgün Bilir, *İş Görme Akitlerinde (Hizmet-İstisna-Akidleri) Fesih* (Ankara 1974) 112-113.

259 Pek (n 252) 26; Özçelik (n 248) 19-22; Yapışlar (n 75) 11.

260 Hasan Erman, *Arsa Payı Karşılığı İnşaat sözleşmesi* (3. Bası, Der Yayınları 2010) 9-10.

261 Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 505; Öz Seçer, *Eser Sözleşmesinin İş Sahibi Tarafından Tam Tazminatla Feshi* (2. Bası, Yetkin Yayınları 2020) 42.

262 Hudatlı (n 207) 11; Yapışlar (n 75) 11; Akkurt (n 20) 44-45.

263 Tolga Özer, 'Eser Sözleşmelerinde Götürü Bedel ve Bu Bedelin Uyarlanması' (2019) 1(2) TAÜHFD 187, 189.

264 Erol (n 71)27; Yener (n 16) 25-26.

265 Çelik, Caniklioğlu, Canbolat ve Özkaraca (n 10) 152-153; Demir, *İş Hukuku ve Uygulaması* (n 3) 75-76.

266 Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal (n 1) 83-84.

Eser sözleşmesi de vekalet sözleşmesi ve hizmet sözleşmesi gibi bir iş görme sözleşmesidir.²⁶⁷ Ancak, eser sözleşmesi konusu itibarıyla bir eserin meydana getirilmesini temel almaktadır.²⁶⁸ Eser sözleşmesinde de sonucun elde edilmesi, bağımlılık ilişkisi ve işin bir zaman dahilinde yapılması gibi noktalarda hizmet sözleşmesi ile benzerlikler bulunmaktadır.²⁶⁹ Lakin vekilin; sonucun elde edilememesi rizikosundan sorumlu olmaması, zaman şartına bağlı olmaksızın ve nispeten bağımsız iş görme edimini yerine getirmesi yönünden vekalet sözleşmesi hizmet ve eser sözleşmesinden ayrılır.²⁷⁰ Her üç sözleşme türü mukayese edildiğinde en yoğun bağımlılık ilişkisi ise hizmet sözleşmesinde bulunmaktadır.²⁷¹

SONUÇ

Hizmet sözleşmesi, işçi ile işveren arasında kurulan bir sözleşmedir. Hizmet sözleşmesi; “iş görme”, “ücret” ve “bağımlılık” unsurlarını ihtiva etmektedir. Hizmet sözleşmesi kapsamında işçi bir iş görme borcu altına girmektedir. İşveren de işçinin gördüğü işin karşılığı olarak ücret ödeme borcu altına girmektedir. Yaptığı iş karşılığında ücrete hak kazanan işçi, iş görme borcunu ifa ederken işverenin emir ve talimatları doğrultusunda hareket etmekle mükelleftir. Zira işçi, hizmet sözleşmesinin bağımlı tarafıdır. İşçi, kişisel ve hukuki olarak işverene bağımlıdır. Ancak bu bağımlılık, sınırsız ve mutlak bir bağımlılık değildir. İşçi, işverenin otoritesini kabul etmekle birlikte, ancak işverenin iş ile ilgili emir ve talimatlarına uymakla yükümlüdür. İşçinin iş ile ilgisi olmayan işveren talimatlarına uyma mükellefiyeti bulunmamaktadır. İşveren iş ile ilgili ve işin ifasına ilişkin işçiye emir ve talimatlar verebilmektedir. Ancak işçi üstlendiği işi dikkatli ve özenli ifa etmekle sorumludur. İşçinin sonuç sorumluluğu olmasa da işi ifa ederken gereken dikkat ve özeni göstermesi beklenmektedir.

Eser sözleşmesi de bir iş görme sözleşmesidir. Eser sözleşmesinin bir tarafında yüklenici, diğer tarafında iş sahibi bulunmaktadır. Yüklenici bir eser meydana getirmekle ve bu eseri tamamlayıp iş sahibine teslim etmekle yükümlü iken, iş sahibi de yükleniciye meydana getirdiği eserin karşılığı olarak bir bedel ödeme borcu altına girmektedir.

Yüklenicinin eser sözleşmesi kapsamında iş sahibine aşırı bir bağımlılığı bulunmamaktadır. Yüklenici işe başlarken ve işi bitirirken iş sahibin istediği eseri meydana getirip teslim etmekle mükelleftir ama iş sahibi, yükleniciye detaylara ilişkin her konuda emir ve talimat verme yetkisini haiz değildir. Bu nedenle yüklenici ile iş sahibi arasında aşırı bir bağımlılık ilişkisi bulunmamaktadır. Ancak yüklenicinin sonuç sorumluluğu bulunmaktadır. Yüklenici taahhüt ettiği şekilde eseri meydana getirme ve iş sahibine teslim etmekle mükelleftir. Aksi halde yüklenicinin bundan dolayı bir sorumluluğu söz konusu olacaktır.

267 Leyla Müjde Kurt, *Yüklenicinin Eseri Teslim Borcunda Temerrüdü* (Yetkin Yayıncılık 2012) 25-26; Baygın (n 208) 7-8.

268 Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 591.

269 Aslan (n 172) 2; Birgül Yiğit, ‘Eser Sözleşmelerinde Yüklenicinin Özen Borcuna Aykırı Davranması ve Hukuki Sonuçları’ (Yüksek Lisans Tezi, Çag Üniversitesi 2018) 22-23.

270 Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (n 19) 728-729.

271 Yargıtay 9. HD, E 2010/7939, K 2012/15559, 03.05.2012.

Vekalet sözleşmesi de bir iş görme sözleşmesidir. Vekalet sözleşmesi kapsamında vekil, müvekkiline ait biri işi görmeyi veya bir işlemi tamamlamayı taahhüt etmektedir. İş sahibi de yaptığı işin karşılığı olarak vekile bir bedel ödeme borcu altına girmektedir. Bu anlamda vekalet sözleşmesi ivazlı bir sözleşmedir. Ancak vekalet sözleşmesinin ivazsız yapılması da mümkündür. Vekalet sözleşmesinde vekil ile vekalet veren arasında güçlü bir bağımlılık ilişkisi bulunmamaktadır. Vekil, vekalet verenin menfaatine olacak şekilde iş görme borcunu ifa etmekle yükümlü olmakla birlikte, vekil ile vekalet veren arasında sıkı bir bağımlılık ilişkisi bulunmamaktadır. Ayrıca vekilin vekalet sözleşmesinden kaynaklanan sonuç sorumluluğu bulunmamaktadır. Vekil, iş görme borcunu ifa ederken vekalet verenin menfaatine olacak şekilde her türlü dikkat ve özeni gösterdikten sonra istenen sonucu elde edememesinden ötürü sorunlu tutulmamaktadır.

Hizmet sözleşmesi, eser sözleşmesi ve vekalet sözleşmesi iş görme unsuruna dayanan sözleşmelerdir. Ancak her üç sözleşmenin de iş görme unsurunu ihtiva etmesi söz konusu sözleşmelerin aynı sözleşme olduğu anlamına gelmemektedir. Bazı noktalarda bu sözleşmeler birbirinden ayrılmaktadır. Örneğin her üç sözleşme arasında en yoğun bağımlılık ilişkisi hizmet sözleşmesinde bulunmaktadır. İşçi ile işveren arasında güçlü bir bağımlılık ilişkisi bulunmaktadır. Bu denli bir bağımlılık ilişkisi ne eser sözleşmesinde ne de vekalet sözleşmesinde vardır. Yine bir örnek verecek olursak eser sözleşmesinde yüklenicinin sonuç sorumluluğu bulunmakta olup, hizmet sözleşmesinde veya vekalet sözleşmesinde işçinin veya vekilin sonuç sorumluluğu söz konusu değildir. Gerek işçinin gerek vekilin üstlendiği işi dikkat ve özenle görmesi yeterli olup, istenen sonucun ortaya çıkmamasından ötürü herhangi bir sorumluluğu mevcut olmamaktadır. Şu husus da önem arz etmektedir ki, ücret unsuru hizmet sözleşmesi dışında vekalet sözleşmesi ve eser sözleşmesi açısından zorunlu bir unsur değildir. Her üç sözleşme de iş görme sözleşmesidir, lakin her üç sözleşme açısından ücret zorunlu değildir. Mesela vekalet sözleşmesinde ücret zorunlu bir unsur değildir. Vekalet sözleşmesi ivazlı yapılabilen bir sözleşme olmakla birlikte, ivazsız da yapılabilen bir sözleşmedir. Ücretin tayin edilmemiş olması vekalet sözleşmesinin geçerliliğini ortadan kaldırmamaktadır.

Hizmet sözleşmesi, eser sözleşmesi ve vekalet sözleşmesi belli noktalarda farklılık gösterse de her üç sözleşme açısından da özen ve sadakat borcu bulunmaktadır. İşçi, iş görme borcunu ifa ederken gerekli dikkat ve özeni göstermekle yükümlü olmakla birlikte, yüklenici de taahhüt ettiği eseri meydana getirirken gereken dikkat ve özeni göstermekle ve aynı şekilde vekil de vekalet verenin bir işini görürken veya bir işlemi yaparken gerekli dikkat ve özeni göstermekle yükümlüdür.

Sonuç olarak hizmet sözleşmesi ile eser sözleşmesi ve vekalet sözleşmesi bir iş görme sözleşmesidir. Ancak belli noktalarda bu üç sözleşme birbirinden ayrılmaktadır. Bu çalışmada hizmet sözleşmesini merkeze almak suretiyle hizmet sözleşmesini eser sözleşmesi ve vekalet sözleşmesi ile karşılaştırdığımız için hizmet sözleşmesine ilişkin bir yargıyı ortaya koymak isabetli olacaktır. Buna göre hizmet sözleşmesi, iş görme edimi konu edinen diğer sözleşmelerine nazaran daha güçlü bağımlılık ilişkisi olan, işçinin şahsına bağlı emek yoğun bir sözleşmedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut PE, *Borçlar Hukukunda Kesin Hükümsüzlük Yaptırımının Amaca Uygun Sınırlama (Teleolojik Redüksiyon) Yöntemi İle Daraltılması* (1. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2016).
- Akbulut PE, 'Yüklenicinin Eser Meydana Getirme Borcu' (2020) 11(1) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 87-88.
- Akdağ E, 'İş Sözleşmesi Türleri ve İkale Sözleşmesi' (Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi 2010).
- Akipek Ş, 'Vekalet Sözleşmesi' iç Hakan Tokbaş (edr), *Vekalet Sözleşmeleri Kısa Şerhi* (Aristo Hukuk Yayınevi 2017) 128-130.
- Akkurt SS, 'Türk Özel Hukukunda İş Sözleşmesi ile Eser Sözleşmesinden Kaynaklanan Başlıca Yükümlülükler ve Anılan Sözleşmelerin Ayırt Edilmesi' (2008) 2(10) DEÜHFD 13-64.
- Aktay N, Arıcı K ve Senyen Kaplan ET, *İş Hukuku*. (6. Bası, Gazi Kitabevi 2013).
- Akyiğit E, *İş Hukuku* (13. Bası, Seçkin Yayıncılık 2021).
- Alpagut G, *Belirli Süreli Hizmet Sözleşmesi* (TÜHİS Yayınları 1998).
- Alper Y ve Kılış İ, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku* (3. Bası, Dora Yayıncılık 2017).
- Andaç F, 'İş Hukukunda Asgari Ücretin Önemi' (2016) 15(1) İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1, 3.
- Apanoğlu EC, 'Türkiye'de İnşaat Sektöründe Yargıya İntikal Eden Süre ve Özen Borcu Kaynaklı Anlaşmazlıkların Analizi' (Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi 2007).
- Aral F ve Ayrancı H, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* (15. Bası, Yetkin Yayınları 2022).
- Ardıç A, 'Eser Sözleşmesinde İş Sahibinin Birlikte Hareket Etme Yükümlülüğü' (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi 2016).
- Arslan Ertürk A, *Türk İş Hukukunda İşçinin Sadakat Borcu* (On İki Levha Yayıncılık 2010).
- Arslan Ertürk A, *İş Sözleşmesinde Şekil* (1. Bası, Vedat Kitapçılık 2017).
- Aslan B, 'Vekilin Özen Borcu' (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi 2014).
- Astarlı M, *İş Hukukunda Çalışma Süreleri* (Seçkin Yayıncılık 2008).
- Ateş D, 'Borçlar Hukuku Sözleşmelerinde Genel Ahlâka Aykırılık' (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi 2006).
- Avcı A, 'Türk Borçlar Kanunu'nda Yüklenicinin Sadakat ve Özen Borcu' (2017) 0(119) TBB Dergisi 369-370.
- Aydınlı İ, 'İşçinin Kişiliğinin Korunmasına Yönelik Düzenlemeler ve Borçlar Kanunu Tasarısının Konuyla İlgili Düzenlemelerinin Değerlendirilmesi' (2005) 19(6) TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi 22-23.
- Aydoğdu M ve NKahveci N, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler Özet Ders Kitabı* (2. Bası, Yetkin Yayıncılık 2022).
- Başpınar V, *Vekilin (Avukatın, Hekimin, Mimarın, Bankanın) Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu* (2. Bası, Yetkin Yayınları 2004).
- Başterzi S, 'Belirli Süreli İş Sözleşmesi Yapılmasına İlişkin Objektif Nedenlerin Tespitinde Menfaatler Dengesi "İşçinin Haklı Menfaati"' (2014) 15(Özel Sayı) DEÜHFD 423-449.
- Baycık G, 'İş İlişkinin Kurulması, Hükümleri ve İşin Düzenlenmesi' Yargıtay'ın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 2016 (On İki Levha Yayıncılık 2018).
- Baygın C, *Türk Hukukuna Göre İstisna Sözleşmesinde Ücret ve Tabi Olduğu Hükümler* (Beta Yayınevi 1999).
- Bilir A, *İş Görme Akitlerinde (Hizmet-İstisna-Akidleri) Fesih* (Ankara 1974).
- Bolat E ve Tiftik M, 'Uygulamada Vekilin Özen Borcu' (2017) 5(2) Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1-4.
- Bozkurt Gümrükçüoğlu Y, *Türk İş Hukukunda Belirli Süreli İş Sözleşmesi* (Vedat Kitapçılık 2012).
- Boz O, 'Avukatın Malpraktis Sorumluluğu' (Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi 2011).

- Baum S, 'Der elektronische Vertragsabschluss' (Doktorarbeit, an der Hohen Juristischen Fakultät der Universität Basel Deutschland 2001).
- Brors C, *Die Abschaffung der Fürsorgepflicht Versuch einer vertragstheoretischen Neubegründung der Nebenpflichten des Arbeitgebers* (Tübingen, Mohr Siebeck 2002).
- Bölükbaşı Z, 'Vekalet Sözleşmesi ve Vekilin Hesap Verme Borcu' (10 Haziran 2020) <http://www.yaziciiao.com/wp-content/uploads/2020/03/vekalet_sozlesmesivevekilinhesapvermeborcu-zeynepbolukbasisubat2020.pdf> Erişim Tarihi 02.02.2023.
- Bühler T, Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilrecht, Band V/2d (Der Werkvertrag, Art. 363-379 OR, Zürich 1998).
- Büyükyay Y, *Eser Sözleşmesi* (3. Bası, Yetkin Yayıncılık 2019).
- Büyüktarakçı S, 'İş Hukukunda Mevsimlik İşler ve Kampanya İşleri' (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi 2009).
- Centel T, *İş Güvencesi* (2. Bası, Legal Yayıncılık. 2020).
- Çabri S, 'Karşılıklı Borç Yükleyen Sözleşmelerde İfa Güçsüzlüğü ve Buna Bağlanan Sonuçlar' *Mustafa Dural'a Armağan* (Legal Yayıncılık 2012) 417-419.
- Çalışkan A, 'İşe Alım Sürecinde Tarafların Birbirlerine Karşı Sergiledikleri Etik Dışı Davranışlar: Sakarya İlinde Bir Araştırma' (Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi 2019).
- Çelik N, Caniklioğlu N, Canbolat T ve Özkaraca E, *İş Hukuku Dersleri* (36. Bası, Beta Yayıncılık 2021).
- Çevik R, 'Hizmet Sözleşmesinde İş Görme Borcunun İfa Edilmemesi' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi 2021).
- Çil Ş, *İş Hukukunda İşçinin Ücreti* (1. Bası, Turhan Kitabevi 2009).
- Çil Ş, *İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları (2020-2021 Yılları)* (9. Bası, Yetkin Yayınevi 2022).
- Demir F, *Sorularla Bireysel İş Hukuku Cilt T* (Türkiye Barolar Birliği Yayınları 2006).
- Demir F, *İş Hukuku ve Uygulaması* (11. Bası, Albi Yayıncılık 2018).
- Demir N, 'Vekalet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi 2008).
- Demircioğlu M ve Centel T, *İş Hukuku*, (19. Bası, Beta Yayıncılık 2016).
- Doğan S, *İş Sözleşmesinde Bağımlılık Unsuru* (Seçkin Yayıncılık 2016).
- Durak Y, 'Güven Sorumluluğu ve "Culpa in Contrahendo"' (2017) 25(1) SÜHFD 245 – 247.
- Dursun Y, 'İş Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu Kapsamında İşçinin İş Görme ve Rekabet Etmeme Borcu' (2017) 19(Özel Sayı) DEÜHFD Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan 2417-2420.
- Ekici M, 'İş Sözleşmesinin Haklı Nedenle Feshi' (Yüksek Lisan Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi 2019).
- Ekmekçi Ö, 'Türk Borçlar Kanunu Tasarısının İş Sözleşmesine İlişkin Belli Başlı Hükümleri' (2009) 0(13) Sicil İş Hukuku Dergisi 18-20.
- Ercoşkun Şenol HK, *Borçlar Hukukunda Kısmi İmkansızlık* (On iki Levha Yayıncılık 2016).
- Ercoşkun Şenol HK, 'Sözleşmenin İçeriğini Belirleme Özgürlüğü ve Bunun Genel Sınırı: TBK m. 27', (2016) 74(2) İÜHFM 709-727.
- Eren F, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (9. Bası, Yetkin Yayınevi 2021).
- Eren F, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (27. Bası, Yetkin Yayınları 2022).
- Ergun Ö, *Borçlar Hukuku (Özel Hükümler) Ders Notları* (1. Bası, Seçkin Yayıncılık 2018).
- Erkan VU, '6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Vekalet Sözleşmesinde Vekalet Veren Ücret Ödeme Dışındaki Diğer Borçları' (2013) 62(2) AÜHFD 443-444.
- Erman H, *Arsa Payı Karşılığı İnşaat sözleşmesi* (3. Bası, Der Yayınları 2010).
- Erol A, *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukuku'nda İş Sözleşmesinin Bağımlılık Unsuru* (Beta Yayıncılık 2022).

- Esener T, *İş Hukuku* (3. Bası, Sevinç Matbaası 1978).
- Evren ÖK, *İşverenin El Kitabı* (20. Bası, Seçkin Yayıncılık 2021).
- Evren ÖK, *İş Hukukunda Ücret Uygulaması* (2. Bası, Seçkin Yayıncılık 2011).
- Eyrenci Ö, Taşkent S ve Ulucan D, *Bireysel İş Hukuku* (8. Bası, Beta Yayınevi 2017).
- Güleç Ş, *Eser Sözleşmesinin Beklenilmeyen Haller Nedeniyle Feshi* (Yetkin Yayınevi 2009).
- Günay Cİ, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri* (6. Bası, Yetkin Yayınevi 2020).
- Göktaş S, *Türk İş Hukukunda Haksız Fesih* (Seçkin Yayıncılık 2020).
- Gülnar Ş ve Görmez Y, 'İş Sözleşmesinin Unsurları, Özellikleri, Doğan Borçlar ve Sona Ermesi' (2023) 1(1) Gaziantep Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 119, 134.
- Gümüş MA, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (4. Bası, Filiz Kitabevi 2019).
- Güneş B ve Mutlay FB, 'Yeni Borçlar Kanununun "Genel Hizmet Sözleşmesi"ne İlişkin Hükümlerinin İş Kanunu ve 818 Sayılı Kanunla Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi' (2011) 3(30) Çalışma ve Toplum 241-242.
- Gürün Karatepe S, 'Belirli Süreli İş Sözleşmesinin Sona Ermesinin İşçi Menfaatleri Açısından Değerlendirilmesi' (2022) 10(2) Beykoz Akademi Dergisi 87-107.
- Hatemi H ve Gökyayla E, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm* (5. Bası, Filiz Kitabevi 2021).
- Hudatlı O, 'Eser Sözleşmesinde Yüklenicinin Temerrüdünün Sonuçları' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi 2016).
- Bulut NK, 'Medeni Kanunun 23. Maddesinin Sözleşme Özgürlüğüne Getirdiği Sınırlamalar' (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi 2012).
- Karaçöp E, 'Türk İş Hukukunda Ücretin Korunması' (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi 2012).
- Karademir İ, 'Eser Sözleşmesinde Eksik İfa ve Hukuki Sonuçları' (Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi 2021).
- Karakaş İ, *İşçi Alacakları ve Tazminatları İle Dava Yolları* (Bilge Yayınevi 2014).
- Kaşak FE, *Sözleşme Özgürlüğünün Sınırı Olarak Kanunun Emredici Hükümlerine Aykırılık* (2. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2021).
- Kavak Y, 'Borçlar Hukukunda Yazılı Şekil' (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi 2015).
- Kayırgan H, 'İş Hukukunda Sadakat Borcunun Genel Bir Görünümü' (2014) 20(4) MÜHFHAD 459-478.
- Kazancı SG, 'İşçinin Özen Borcu ve Özen Borcunu İhlalinin Hukuki Sonuçları' (Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi 2006).
- Keser H, *4857 Sayılı İş Kanunu ve Yargıtay Uygulamasında İş Sözleşmesinin Bildirimli Feshinde Geçerli Sebep* (3. Bası, Seçkin Yayıncılık 2016).
- Kılıçoğlu M, *İlke Kararlar Işığında İş Hukukunda Temel Kavramlar* (Turhan Kitabevi 2009).
- Kulat Ç, 'Belirli Süreli İş Sözleşmesinin Süresinden Önce Feshi ve Bunun Hukuki Sonuçları' (Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi 2011).
- Kurt LM, *Yüklenicinin Eseri Teslim Borcunda Temerrüdü* (Yetkin Yayıncılık 2012).
- Koç M, 'Belirli ve Belirsiz Süreli İş Sözleşmesi Ayrımı ve Sonuçları' (2009) 0(95) ÇÖZÜM 81, 100.
- Korkmaz F ve Alp NS, *Bireysel İş Hukuku* (4. Bası, Seçkin Yayıncılık 2019).
- Kotman F, *Die Pflicht des Arbeitgebers zur Sicherheitsfürsorge nach japanischem Recht Eine materiell – und prozessrechtliche Untersuchung zu den Hintergründen, den Mechanismen und der Bedeutung der Sicherheitsfürsorgepflicht im japanischen Schadensersatzprozess* (Inaugural-Dissertation zur Erlangung der juristischen Doktorwürde dem Fachbereich Rechtswissenschaften der Philipps-Universität Marburg 2018).
- Kurşun UC, *Genel Hizmet Sözleşmesi ve İşçinin Borçları* (Platon Hukuk 2022).
- Kurşat Z, 'Eser ve Vekâlet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükümü' (2009) LXVII(1-2) İÜHF 143-145.

- Makas R, 'Türk Borçlar Kanunu ve İş Kanununa Göre İşçinin Özen Borcu ve Borca Aykırılığın Hukuki Sonuçları' (2012) XVI(4) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 149-180.
- Manav Özdemir AE ve Urhanoglu İ, 'Türk İş Hukukunda Ücretin Güvencesi' (2022) 0(2) YBHD 1438-1440.
- Mollamahmutoğlu H, *Hizmet Sözleşmesi (Kuruluş-İçerik-Sona Erme)* (Bilgisayar-Yayincılık 1995).
- Mollamahmutoğlu H, Astarlı M ve Baysal U, *İş Hukuku Ders Kitabı Cilt I: Bireysel İş Hukuku* (2. Bası, Legal Yayincılık 2018).
- Mollamahmutoğlu H, '4857 Sayılı Yeni İş Kanunu'nun Getirdiği Bazı Önemli Yenilikler' (2004) 7(4) Kamu İş 4-8.
- Mücl P, *Der Vertragsbruch des Dienstleisters Deutsches Recht, Englisches Recht und Entwurf des Gemeinsamen Referenzrahmens* (Sellier, European law Publishers GmbH München 2010).
- Narmanlıoğlu Ü, *İş Hukuku I Ferdi İş İlişkileri*, (5. Bası, Beta Yayınevi 2014).
- Narter S, *İş Güvencesi İşe İade Davaları ve Tazminatlar* (3. Bası, Adalet Yayınevi 2018).
- Oğuz A, 'Roma ve Türk Hukukunda İnançlı İşlem ve Vekalet Sözleşmesinin Karşılaştırılması' (1989-1990) 41(1-4) AÜHFD 202-206.
- Öz M T, *İş Sahibinin Eser Sözleşmesinden Dönmesi* (Aristo Yayınevi 1989).
- Özcan D, *İş Hukukunda Fesih ve İş Güvencesi* (Adalet Yayınevi 2013).
- Özcan D, *Uygulamalı İş Davaları* (3. Bası, Adalet Yayınevi 2016).
- Özer T, 'Eser Sözleşmelerinde Götürü Bedel ve Bu Bedelin Uyarlanması' (2019) 1(2) TAÜHFD 187, 189.
- Özçelik SD, 'Eser Sözleşmelerinde Yüklenicinin İşe Zamanında Başlamaması ya da İş Tamamlamaması Hallerinde Sözleşmeden Dönme' (Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi 2019).
- Özkan ZA, *İş Sözleşmesi Kapsamında İşçinin İş Görme Borcu* (On İki Levha Yayıncılık 2019).
- Özkan Koç SD, 'İşçinin İş Görme Borcunu İfa Etmemesi Sebebiyle İşverenin Haklı Nedenle Fesih Hakkı' (2019) 25(2) MÜHFHAD. Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı 1213-1214.
- Özkaya E, *Vekalet Sözleşmesi ve Vekaletin Kötüye Kullanılması* (5. Bası, Seçkin Yayıncılık 2023).
- Pek M, 'Eser Sözleşmesinde Yüklenicinin Borca Aykırılığı' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi 2020).
- Poyraz E, *İş Hukuku Şemalı Anlatımlı* (7. Bası, Seçkin Yayıncılık 2016).
- Reisoğlu S, *Hizmet Akdi* (Ankara Üniversitesi Yayınları 1968) 40-41.
- Ruhi AC, *Sözleşmeler Hukuku* (2. Bası, Seçkin Yayıncılık 2013).
- Sarı S, 'Vekalet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2003).
- Seliçi Ö, *İnşaat Sözleşmelerinde Müteahhidin Sorumluluğu* (Fakülteler Matbaası 1978).
- Seçer Ö, *IV. Eser Sözleşmelerinden Kaynaklanan Davalar* (Hukuk Davaları, Seçkin Yayıncılık 2019).
- Seçer Ö, *Eser Sözleşmesinin İş Sahibi Tarafından Tam Tazminatla Feshi* (2. Bası, Yetkin Yayınları 2020).
- Serozan R, *Sözleşmeden Dönme* (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1975).
- Soyer P, 'İşçinin İş Görme Borcu' (Doktora Tezi, Ege Üniversitesi 1979).
- Soylu Ünver G, 'Güven Teorisi ve Güven Sorumluluğu Kapsamında Yetkisiz Temsilcinin ve Temsil Belgesini Geri Almanın Sorumluluğu' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi 2018).
- Sümer HH, 'İş Sözleşmesinin Bağımlılık Unsuru' (2010) 0(19) Sicil İş Hukuku Dergisi 67-69.
- Sümer HH, *İş Hukuku* (26. Bası, Seçkin Yayıncılık 2022).
- Süzek S, *İş Hukukunun Genel Esasları* (Savaş Yayınevi 1998).
- Süzek S, 'İşçi Ücretlerinin Ödenmemesinin Hukuki Sonuçları' (2007) 56(4) AÜHFD 207-221.
- Süzek S ve Başterzi S, *İş Hukuku* (24. Bası, Beta Yayıncılık. 2024).
- Şahin T, *Eser Sözleşmesinde Yüklenicinin Eseri Teslim Borcunu İfada Temerrüdü* (Seçkin Yayıncılık 2012).
- Şahin Emir A, 'Belirli Süreli İş Sözleşmesine İlişkin Sınırlamalar ve Esneklik Olanakları Avrupa Birliği Örnekleriyle' (2016) 18(1) DEÜHFD 113-154.

- Şahankaya S, 'Belirli Süreli İş Sözleşmeleri' (2006) 0(4) Ankara Barosu Dergisi 177-208.
- Şakar M, *İş Hukuku Uygulaması* (12. Bası, Beta Yayınevi 2022).
- Şen M, 'İşverenin Ücret Ödeme Borcunu İspat Vasıtaları' (2006) 3(1) EÜHFD 155-170.
- Şentürk A, 'Türk İş Hukukunda Ücretin Korunması' (Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi 2008).
- Taşatan C, *Sözleşmenin Kurulması* (Yetkin Yayınevi 2021).
- Taşkın Z D, *Sözleşmenin Kurulması* (On İki Levha Yayıncılık 2020).
- Umutlu HH, 'İş Sözleşmesinin Fesih Dışında Sona Erme Nedenleri' (2022) 4(1) Oğuzhan Sosyal Bilimler Dergisi 72-81.
- Tandoğan H, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri İstisna ve Vekalet Sözleşmesi Vekaletsiz İş Görme C. II* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1977).
- Taştekin S, 'Vekilin Vekalet Sözleşmesinden Kaynaklanan Özen Borcu', (2019) 6(2) İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 83-105.
- Tay S, 'Vekalet Sözleşmesinde Vekilin Şahsen İfa Borcu' (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi 2017).
- Tekben T, *Vekalet İlişkilerinde Vekalet Vereninin Talimatı ve Hukuki Sonuçları* (On İki Levha Yayıncılık 2021).
- Terzioğlu A, 'İş Hukukunda İşverenin Borcu Olarak Ücret' (2019) 18(72) Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi 1939-1940.
- Topuz S, 'Türk Hukuku'nda Vekalet Sözleşmesinde Vekilin Özen Borcu' (Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi 2001).
- Tunçomağ K ve Centel T, *İş Hukukunu Esasları* (9. Bası, Beta Yayınevi 2018).
- Tutar E, 'Eser Sözleşmesinde Yüklenicinin Eseri Şahsen İfa Borcunun İstisnaları' (2018) 5(2) İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 293-295.
- Urhanoglu İ, 'Yargıtay Kararları Çerçevesinde Belirli Süreli İş Sözleşmesinin Süresi İçerisinde Haksız Fesih İle Sona Ermesi' (2022) 12(1) HÜHFD 85-121.
- Zencir Yumuşakbaş GN, 'Yabancılaşma Unsuru Taşıyan İş Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk' (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi 2019).
- Yakuppur DBS, 'Borçlar Kanununa Göre Eser Sözleşmesinde Müteahhidin Eseri Teslim Borcu ve Teslim Borcuna Aykırılıkları' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2009).
- Yavuz A, 'Türk İş Hukuku'nda Genel İş Güvencesinin Kapsam ve Koşulları' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2010).
- Yavuz C, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt II* (11. Bası, Beta Yayıncılık 2022).
- Yavuz C, Acar F ve Özen B, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (18. Bası, Beta Yayıncılık 2022).
- Yavuz M, 'Roma ve Türk Hukuklarında Vekalet Sözleşmesi' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi 2007).
- Yapışlar EE, 'Eser Sözleşmesinde İş Sahibinin Dönme Hakkı (Ayıp Ve Temerrüt Halleri Hariç Olmak Üzere)' (Yüksek Lisans Tezi, Medipol Üniversitesi 2019).
- Yener MZ, *İş Sözleşmesinde İş Görme ve Ücret Ödeme Borcunda Temerrüt* (Yetkin Yayınevi. 2020).
- Yılmaz O, 'Birlikte Vekalet' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2017).
- Yiğit B, 'Eser Sözleşmelerinde Yüklenicinin Özen Borcuna Aykırı Davranması ve Hukuki Sonuçları' (Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi. 2018).
- Yorulmaz Ç, 'Belirli Süreli İş Sözleşmesinin Tanımı, Şekil Şartı, Sözleşme Yapma Serbestisi ve Sınırları' (2010) 0(1) Çalışma ve Toplum 208-220.
- Yüce O, 'Türk İş Hukukunda İş Sözleşmesinin Sona Ermesinin Hukuki Sonuçları' (Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi 2010).
- Yüksel SR, 'Vekalet Sözleşmesinde Vekalet Vereninin (Müvekkilin) Borçları' (2013) 0(134) E-Akademi Hukuk Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi 1-5.